

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร
ในงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาววิวรรรยา ฐปสมุทร์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIP BETWEEN AUDIT COMMITTEE CHARACTERISTICS
AND EARNINGS MANAGEMENT IN QUARTERLY FINANCIAL REPORT OF
COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Miss Wiwanya Thoopsamut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy Program in Accounting

Department of Accountancy

Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับ
การจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดย

นางสาววิวรรยา ฐปสมุทร์

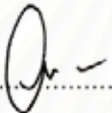
สาขาวิชา

การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษา

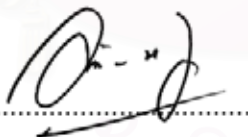
อาจารย์ ดร.เอมอร ใจเก่งกิจ


คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต


.....คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรณพ ต้นละมัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรศักดิ์ ทุมมานนท์)


.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.เอมอร ใจเก่งกิจ)


.....กรรมการ
(นางพรรณิ วรอุตมิจงสถิต)

จิรวรรยา ฐปสมุทร์ : ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
(THE RELATIONSHIP BETWEEN AUDIT COMMITTEE CHARACTERISTICS AND EARNINGS MANAGEMENT IN QUARTERLY FINANCIAL REPORT OF COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษา:
อ.ดร.เอมอร ใจเก่งกิจ, 81 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบและ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ กลุ่มตัวอย่าง คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2548 และ 2549 ยกเว้นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน และบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการทดสอบความสัมพันธ์ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang and Krishnan (2005) ที่พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส แต่ทั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน

ภาควิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่อนิสิต.....จิรวรรยา ฐปสมุทร์
สาขาวิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2550.....

488 22618 26: MAJOR ACCOUNTING

KEY WORD: AUDIT COMMITTEE / EARNINGS MANAGEMENT / QUARTERLY FINANCIAL REPORT

WIWANYA THOOPSAMUT: THE RELATIONSHIP BETWEEN AUDIT COMMITTEE CHARACTERISTICS AND EARNINGS MANAGEMENT IN QUARTERLY FINANCIAL REPORT OF COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND. THESIS ADVISOR: AIM-ORN JAIKENGKIT, Ph.D., 81 pp.

The purpose of this study is to examine the relationship between audit committee characteristics and earnings management in quarterly financial report of companies listed in the Stock Exchange of Thailand. Audit committee characteristics consist of the number of meetings of audit committees, the average tenure of audit committees and the existence of accounting or financial expertise on the audit committees. The data set is comprised of quoted companies during 2005 and 2006, excluding financial industry group and companies under rehabilitation. Empirical study is selected as research methodology. The result is analyzed by using multiple regression analysis at 95% confidence.

The results show that the average tenure of audit committees is negatively related to quarterly earnings management. The result is consistent with Yang and Krishnan (2005) which found that the average tenure of audit committees has negative relationship with quarterly earnings management. However, the number of meetings of audit committees and the existence of accounting or financial expertise on the audit committees do not significantly related to quarterly earnings management. These results suggest that the average tenure of audit committees affect the Quality of Financial Report.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department.....Accountancy.....Student's signature..... Winanya Thoopsamut
Field of study....Accounting.....Advisor's signature.....
Academic year.....2007.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.เอมอร ใจเก่งกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านไว้ ณ ที่นี้ และ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรศักดิ์ ทูมมานนท์และรองศาสตราจารย์ วีรวรรณ พูลพิพัฒน์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และคุณพรณี วรวิจิตรสถิต กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้คำชี้แนะอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุก ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้าตั้งแต่การศึกษาระดับชั้นต้นจนถึงปัจจุบัน

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยส่งเสริมและสนับสนุนทางด้าน การศึกษาของข้าพเจ้าเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และเป็นกำลังใจที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามี ความมานะอดทน และความพยายามในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ และขอขอบคุณญาติ พี่ น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 ระเบียบวิธีวิจัย.....	6
1.8 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	8
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีตัวแทน.....	8
2.1.2 นิยามการจัดการกำไรและแนวคิดการบัญชีตามรายการคงค้าง.....	8
2.1.3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ.....	11
2.2 การศึกษาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.3 การพัฒนาสมมติฐานการวิจัย.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัดค่าตัวแปร.....	30
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา.....	42
4.1.1 ตัวแปรที่สนใจศึกษา.....	42
4.1.2 ตัวแปรควบคุม.....	45
4.1.3 ตัวแปรตาม.....	47
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน.....	49
4.2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของ คณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส.....	49
4.2.2 การวิเคราะห์และประเมินในแง่ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis).....	55
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	58
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	59
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	62
5.3 ประโยชน์ของงานวิจัย.....	64
5.4 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	65
5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	65
รายการอ้างอิง.....	67
ภาคผนวก.....	71
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	81

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	สรุปวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ กับการจัดการกำไร.....	22
ตารางที่ 3.1	ประชากรในการศึกษา แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	27
ตารางที่ 3.2	กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	29
ตารางที่ 3.3	สรุปเกณฑ์ในการวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบ.....	35
ตารางที่ 3.4	สรุปบทบาทของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	39
ตารางที่ 4.1	สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ.....	42
ตารางที่ 4.2	สถิติเชิงพรรณนาของระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของ คณะกรรมการตรวจสอบ.....	43
ตารางที่ 4.3	สถิติเชิงพรรณนาของความรู้ความชำนาญทางการบัญชี หรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ.....	44
ตารางที่ 4.4	สถิติเชิงพรรณนาของขนาดกิจการ.....	45
ตารางที่ 4.5	สถิติเชิงพรรณนาของความเสียหายทางการเงิน.....	45
ตารางที่ 4.6	สถิติเชิงพรรณนาของการเติบโตของรายได้.....	45
ตารางที่ 4.7	สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนคณะกรรมการบริษัท.....	46
ตารางที่ 4.8	สถิติเชิงพรรณนาของสัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ.....	46
ตารางที่ 4.9	สถิติเชิงพรรณนาของประธานกรรมการบริษัทและประธาน ฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน.....	47
ตารางที่ 4.10	สถิติเชิงพรรณนาของเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท.....	47
ตารางที่ 4.11	สถิติเชิงพรรณนาของผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้าง ที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส.....	48
ตารางที่ 4.12	สถิติเชิงพรรณนาของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้าง ที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในแต่ละไตรมาส.....	48
ตารางที่ 4.13	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่าง คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในบไตรมาส.....	50
ตารางที่ 4.14	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	55

ตารางที่ 4.15	ตัวแปรที่มีการเปลี่ยนแปลงในการประเมินในแง่การอ่อนไหว	55
ตารางที่ 4.16	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่าง คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร ที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี	56
ตารางที่ ก.1	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของ คณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส ตามแนวคิดกระแสเงินสด	72
ตารางที่ ก.2	ผลการวิเคราะห์ความความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติ ของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส กรณีวัดการจัดการกำไรในงบไตรมาสโดยใช้ค่ายกกำลัง	74
ตารางที่ ข.1	สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test	76
ตารางที่ ข.2	สถิติ Levene's Test	77
ตารางที่ ข.3	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเชิงปริมาณ	79
ตารางที่ ข.4	ค่า Variance Inflation Factors และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ	80

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	หน้า	5
------------	-------------------------	------	---



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การล้มละลายของบริษัท Enron¹ และ WorldCom² ในปี พ.ศ. 2544 เกิดจากการบริหารงานที่ขาดความโปร่งใส และการละเลยการเป็นบรรษัทภิบาลที่ดี (Good Corporate Governance) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการตื่นตัวเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ (Hymowitz, 2002 and Luvin, 2002) จะเห็นได้จากการที่สหรัฐอเมริกาเริ่มบังคับใช้ Sarbanes-Oxley Act (Sox)³ กับบริษัทจดทะเบียนในปี 2545 ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและสร้างความเชื่อถือให้กับบริษัทดังกล่าว กฎหมาย Sarbanes-Oxley Act ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานเกี่ยวกับการกำกับดูแลอย่างมาก เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์เรื่องความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี มีการตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลด้านบัญชีของบริษัทมหาชนจำกัด และเพิ่มบทบาทความสำคัญให้กับคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบ นอกจากรับผิดชอบในการแต่งตั้ง กำหนดค่าตอบแทน และควบคุมดูแลผู้สอบบัญชีแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบยังถือเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท รวมถึงการลดพฤติกรรมกรรมการจัดการกำไรหรือการตกแต่งตัวเลขในงบการเงินของฝ่ายบริหารด้วย ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่บุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น เจ้าของกิจการ ผู้ถือหุ้น หรือ หน่วยงานกำกับดูแลให้ความสนใจ

ตามแนวปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งกำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ว่าคณะกรรมการตรวจสอบควรมี ความเป็นอิสระอย่างแท้จริงจากกรรมการบริษัทที่มีส่วนในการบริหารงานในองค์กรนั้น และมีความเป็นอิสระจากการครอบงำของผู้บริหารองค์กร นอกจากนี้ คณะกรรมการตรวจสอบควร

¹Enron คือบริษัทค้าพลังงานอันดับที่ 7 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และอันดับที่ 16 ของโลก ซึ่งนิตยสาร Fortune ยกย่องให้เป็นบริษัทที่น่าชื่นชมที่สุดในโลก

²Worldcom คือบริษัทที่ให้บริการโทรศัพท์ทางไกลใหญ่อันดับ 2 ของประเทศสหรัฐอเมริกา

³Sarbanes-Oxley Act (Sox) คือ รัฐบัญญัติของสหรัฐอเมริกา ที่ออกเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2002 (พ.ศ.2545) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปฏิรูปการดำเนินงานของบริษัทให้สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีและสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน

ประกอบด้วยกรรมการ 3-4 คน และอย่างน้อย 1 คน ควรมีความรู้ความชำนาญด้านการบัญชีหรือการเงิน อีกทั้งคณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมอย่างน้อย 2-4 ครั้งต่อปี

การศึกษาในอดีตที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร พบว่า ลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งในด้านจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวนครั้งในการประชุม และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน ล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมดูแลการจัดการกำไรที่อาจเกิดขึ้นได้ (Klein, 2002; Xie, Davidaon and DaDalt, 2003; Bedard, Chtourou and Courteau, 2004; Bradbury, Mak and Tan, 2004; Yang and Krishnan, 2005; ปรีชา มาตรา, 2549)

อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบดังกล่าวที่พบในปัจจุบันเป็นการศึกษาที่ทำในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรเช่นเดียวกับงานวิจัยในอดีต แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากงานวิจัยในอดีตคือ ผู้วิจัยศึกษาเรื่องดังกล่าวในประเทศไทยและในการประเมินการจัดการกำไรผู้วิจัยได้ใช้งบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไม่ได้ใช้งบประจำปีดังเช่นการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งงบไตรมาสถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและถูกนำไปใช้โดยผู้เกี่ยวข้อง เช่น นักวิเคราะห์การลงทุน และนักลงทุน (ณรงค์ ภาณุเดชทิพย์, 2545) นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดการกำไรในงบไตรมาสได้ง่ายกว่างบการเงินประจำปี เนื่องจากงบไตรมาสมีระดับการเปิดเผยข้อมูลที่น้อยกว่างบการเงินประจำปี (Beasley, Carcello and Hermanson, 1999; Jeter & Shivakumar, 1999) ดังนั้นการวัดค่าการจัดการกำไรโดยใช้งบไตรมาสนั้น อาจสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการกำไรในระหว่างปีได้ชัดเจนกว่างบปี เนื่องจากการสรุปรวมเป็นรายปีจะทำให้รายการคงค้างในแต่ละไตรมาสหักกลบกันเอง

สืบเนื่องจากผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Klein (2002) Xie, Davidaon and DaDalt (2003) Bedard, Chtourou and Courteau (2004) Bradbury, Mak and Tan (2004) Yang and Krishnan (2005) และ ปรีชา มาตรา (2549) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด 3 ปัจจัยได้แก่ (1) จำนวนครั้งในการประชุมของ

คณะกรรมการตรวจสอบ (2) ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (3) ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งคุณสมบัติ 2 ประการแรก เป็นลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่ดีตามแนวปฏิบัติที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่วนลักษณะที่ 3 ที่ศึกษา (ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ) นั้นเป็นปัจจัยที่ได้มาจากงานวิจัยของ Yang and Krishnan (2005) ซึ่งพบว่า “ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ” มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงนำคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนใจศึกษา

1.2 คำถามการวิจัย

จากมูลเหตุจูงใจที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นคำถามงานวิจัย คือ คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์อย่างไรกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ (ซึ่งประกอบด้วย จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ) กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาที่ใช้ข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. การศึกษาในครั้งนี้ไม่รวมถึงกลุ่มธุรกิจดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ (Company under Rehabilitation)

เนื่องจากอาจอยู่ในช่วงถูกสั่งพักการซื้อขายหลักทรัพย์ และอาจได้รับการยกเว้นในการจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ

2.2 บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน ได้แก่ หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ (Finance and Securities) หมวดประกันภัยและประกันชีวิต (Insurance) และหมวดธนาคาร (Banking) เนื่องจากกลุ่มธุรกิจการเงินมีข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตามหน่วยงานกำกับดูแลอื่น เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย

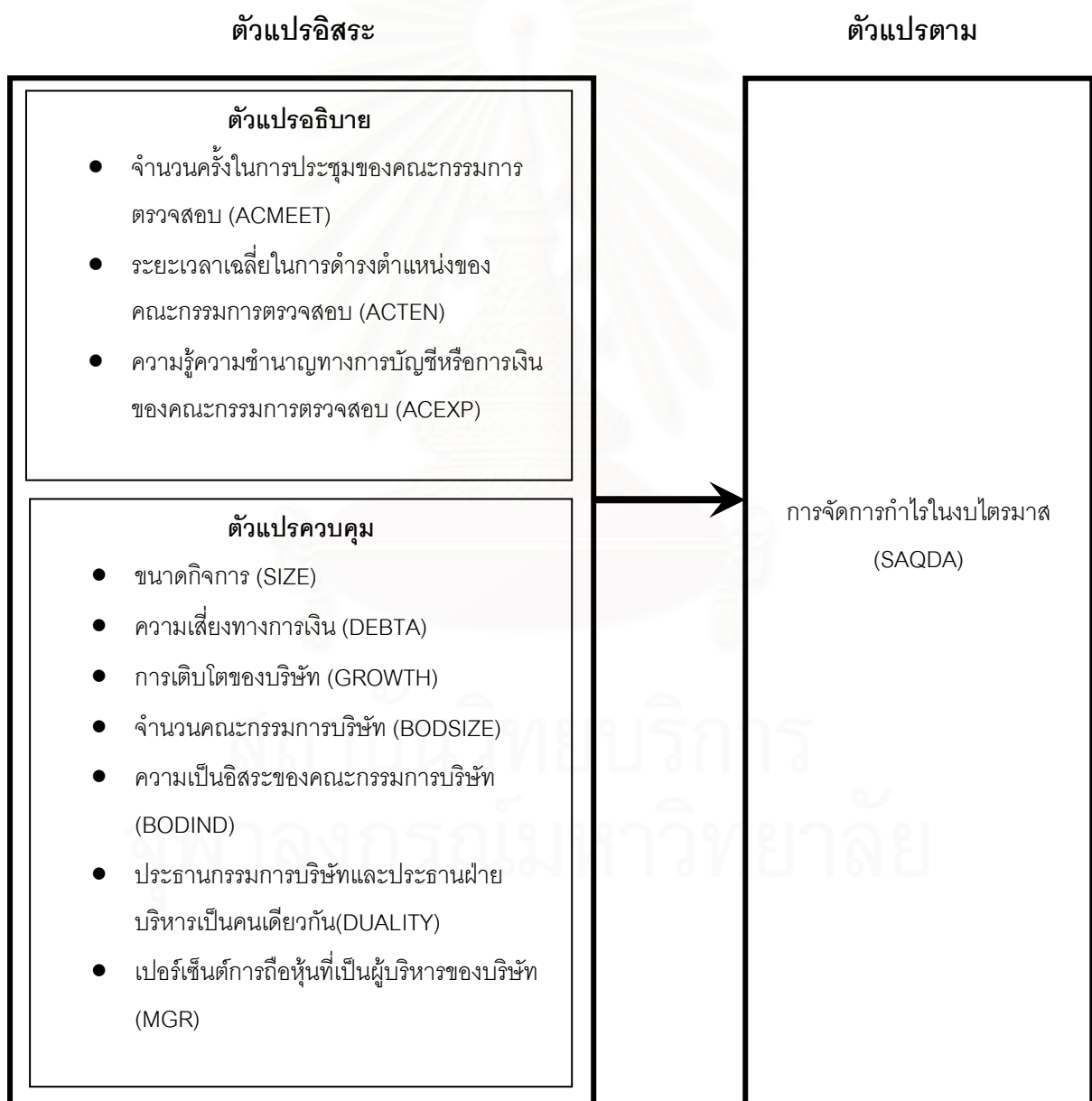
3. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากข้อมูลที่บริษัทเปิดเผยต่อสาธารณะ ได้แก่ งบการเงิน รายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รวมถึงข้อมูลอื่นๆ จากเว็บไซต์ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ จะเป็นข้อมูลของปี 2548-2549



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) สำหรับตัวแปรอิสระประกอบไปด้วย ตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables) และตัวแปรควบคุม (Control Variables) รายละเอียดของแต่ละตัวแปรได้แสดงไว้ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย ในส่วนนี้เป็นเพียงการแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการประเมินความเชื่อถือได้ของงบไตรมาส จากคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และหน่วยงานกำกับดูแลอื่น ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไปในอนาคต สำหรับประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพงานตรวจสอบภายใน” เป็นต้น

1.7 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research Methodology) และได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Analysis) ในการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) และตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ซึ่งตัวแปรตามคือ การจัดการกำไรในงบไตรมาส ส่วนตัวแปรอิสระประกอบด้วยตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variable) และตัวแปรควบคุม (Control Variable) ซึ่งตัวแปรอธิบายคือ คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรได้แก่ (1) จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (2) ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (3) ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา และในส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งใช้ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.8 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย

เนื้อหาและผลการศึกษาในครั้งนี้จะมีการนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระเบียบวิธีวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาสมมติฐานการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีตัวแทน

ทฤษฎีตัวแทนซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Alhian an Demsetz (1972) มองว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเจ้าของกิจการ จึงให้ความสนใจกับผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่บริษัท ในขณะที่เจ้าของกิจการเองจะให้ความสนใจกับการเพิ่มความมั่งคั่งให้กับมูลค่ากิจการ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

จากปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ข้างต้น ทำให้เกิดเครื่องมือหรือกลไกที่ช่วยลดปัญหานี้ได้ โดยเครื่องมือดังกล่าวได้แก่ การสร้างผลตอบแทนเพื่อจูงใจผู้บริหารให้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้น เช่น ระบบการจ่ายผลตอบแทนโดยเชื่อมโยงกับผลการดำเนินงานของบริษัท กลไกนี้เป็นการปรับผลประโยชน์ของผู้บริหารให้สอดคล้องกับผู้ถือหุ้นมากขึ้น แต่วิธีนี้มีข้อเสียตรงที่ผู้บริหารจะอาศัยแรงจูงใจที่ผู้ถือหุ้นสร้างขึ้น มาหาผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น ผู้บริหารจะทำการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีทำให้ผลการดำเนินงานออกมาดี เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าความเป็นจริงได้

2.1.2 นิยามการจัดการกำไร (Earnings Management) และแนวคิดการบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Accounting Concept)

2.1.2.1 การจัดการกำไร (Earnings management)

Shroeder (1995) อธิบายว่า การจัดการกำไร หมายถึง ความพยายามของผู้บริหารที่จะเพิ่มกำไรในระยะสั้น (Short-term reported income) ซึ่งการจัดการกำไรนั้น เป็นผลมาจากความเชื่อของผู้บริหารว่า กำไรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ดังนั้น การจัดการกำไร ในความหมายของ Schroeder จึงอาจทำได้ในหลายรูปแบบ ได้แก่ (1) การที่ผู้บริหารชะลอการตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิตและ/หรือการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนออกไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตกแต่งกำไร (2) การที่

ผู้บริหารรับนโยบายบัญชีมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของกิจการที่ใช้อยู่ และ (3) การที่ผู้บริหารนำมาตราฐานการบัญชีใหม่มาใช้ก่อนวันเริ่มมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ (Early adoption of new accounting standards)

Ayres (1994) อธิบายว่า การจัดการกำไร หมายถึง การจัดโครงสร้างรายงานกำไรหรือการจัดโครงสร้างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนใหม่ เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ ซึ่ง Ayres มองว่า การจัดการกำไร ไม่เพียงแต่จะรวมพฤติกรรมการเกลี้ยกำไร (Income smoothing) เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความพยายามใด ๆ ของผู้บริหารในอันที่จะปรับเปลี่ยนกำไรเสียใหม่

Mulford and Comiskey (1996) ได้ให้ความหมาย การจัดการกำไรว่าหมายถึง การปรับแต่งผลการดำเนินงานด้วยความจงใจที่จะสร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานให้แปรเปลี่ยนไปในทิศทางที่ต้องการ โดย Mulford and Comiskey ได้จัดจำแนกการจัดการกำไร ออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

(1) การเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบันให้สูงขึ้น (Boosting current-year performance) เช่นการรับรู้รายได้เร็วกว่าที่ควรจะเป็น การสร้างรายได้ที่ไม่มีทางจะเกิดขึ้นได้จริง และการบันทึกค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าความเป็นจริงโดยการตั้งค่าใช้จ่ายบางรายการเป็นต้นทุนสินทรัพย์ เป็นต้น

(2) การเปลี่ยนแปลงทางการบัญชีไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary accounting changes) เช่นการเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีหรือประมาณการทางบัญชีซึ่งไม่ได้เป็นไปตามข้อกำหนดใหม่ของมาตรฐานการบัญชีหากแต่เป็นไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบันเป็นสำคัญ

(3) การกำหนดช่วงเวลาที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Timed management actions) เช่น การตัดสินใจขายสินทรัพย์ที่ได้มาในราคาต่ำ (เช่น ที่ดิน) ไปในช่วงเวลาที่ราคาของสินทรัพย์นั้นปรับตัวสูงขึ้นเพื่อชดเชยกับผลการดำเนินงานที่ลดลง นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการชะลอค่าใช้จ่ายดำเนินงานบางรายการออกไปเพื่อเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบัน เช่น ค่าโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

(4) การลดกำไรในงวดปัจจุบันลง (Reducing current year performance) เช่นการลดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ถาวรลง การตั้งสำรอง และ

(5) การล้างบาง (The Big Bath) เป็นการตัดผลขาดทุนทั้งหมดให้หมดไปในงวดปัจจุบัน เพื่อให้สามารถแสดงกำไรในอนาคตต่อไปได้โดยไม่ยาก

Schipper (1989) ได้ให้คำนิยามการจัดการกำไรว่าหมายถึง การที่ผู้บริหารเข้าแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินที่เสนอต่อผู้ใช้งบการเงินภายนอกด้วยความจงใจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ โดย Schipper ให้ความสำคัญเฉพาะการจัดการกำไรที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อเสนอต่อบุคคลภายนอก ซึ่งไม่ครอบคลุมการจัดการกำไรที่เกิดขึ้นในการจัดทำรายงานทางบัญชีเพื่อการบริหารภายใน Schipper มองว่าผู้บริหารสามารถปรับแต่งกำไรโดยเลือกวิธีการบัญชีที่อยู่ภายใต้กรอบของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือโดยการใช้วิธีการบัญชีที่ตนเห็นว่าเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ

2.1.2.2 แนวคิดการบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Accounting Concept)

เกณฑ์คงค้าง หมายถึง รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่รับรู้เมื่อเกิดขึ้น มิใช่เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสด ทั้งนี้เพื่อให้รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่เกิดขึ้นบันทึกและแสดงในงบการเงินตามงวดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานอย่างแท้จริง ดังนั้นบริษัทสามารถทำการจัดการกำไร โดยการรับรู้กำไรก่อนหรือชะลอการรับรู้ค่าใช้จ่ายออกไป

รายการคงค้าง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบ่งตามระยะเวลา ได้แก่ รายการคงค้างระยะสั้น (Current Accruals) กับรายการคงค้างระยะยาว (Non-Current Accruals) หรือ Long-term Accruals) และแบ่งตามการควบคุม ได้แก่ รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) กับรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Non Discretionary Accruals)

รายการคงค้างระยะสั้น หมายถึง รายการคงค้างที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนสินทรัพย์หรือหนี้สินหมุนเวียน และเกี่ยวกับการดำเนินงานวันต่อวัน เช่น การที่ผู้จัดการสามารถเปลี่ยนรายการคงค้างโดยการบันทึกรายการรับรู้รายได้ล่วงหน้า ชะลอการจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และ/หรือเปลี่ยนนโยบายในการบันทึกบัญชี เป็นต้น

รายการคงค้างระยะยาว หมายถึง รายการคงค้างที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนสินทรัพย์หรือหนี้สินระยะยาว เช่น การชะลอการบันทึกค่าเสื่อมราคา การรับรู้รายได้จากรายการพิเศษ

รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร หมายถึง รายการคงค้างที่ฝ่ายบริหารมีความสามารถในการควบคุมในช่วงระยะเวลาอันสั้น

รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร หมายถึง รายการคงค้างที่เกิดตามภาวะเศรษฐกิจไม่สามารถควบคุมได้ เกี่ยวข้องกับระดับการเติบโตของยอดขายในอุตสาหกรรม รวมถึงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาวะทั่ว ๆ ไปของเศรษฐกิจ ถือได้ว่าเป็นรายการคงค้างที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น

2.1.3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ

2.1.3.1 ความหมายของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2542) ได้ให้คำนิยามของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) ไว้ว่า คณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัทที่เข้ามาช่วยคณะกรรมการบริษัทให้ปฏิบัติงานในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงิน และเพื่อให้กิจการมีระบบการกำกับดูแลที่ดี โดยกรรมการบริษัท ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี และผู้ตรวจสอบภายในเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบสามารถช่วยให้บุคคลดังกล่าวบรรลุถึงความรับผิดชอบทางกฎหมายและการจัดการอย่างมีอาชีพ

นอกจากนี้คณะกรรมการตรวจสอบยังถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสอบทาน เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่า กระบวนการรายงานทางบัญชีและการเงินของบริษัทมีการควบคุมที่เพียงพอ ทำให้งบการเงินของบริษัทมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีการเปิดเผยข้อมูลที่ครบถ้วน โปร่งใส

2.1.3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2544) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ในเบื้องต้นของการมีคณะกรรมการตรวจสอบคือ เพื่อเป็นการสนับสนุนและสอดส่องดูแลให้มีการควบคุมและการรายงานทางการเงินที่ดี รวมทั้งช่วยทำให้มั่นใจว่ามีการระบุและการจัดการความเสี่ยงที่ถูกต้อง

2.1.3.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2542) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบที่กำหนดอยู่ในแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนี้

(1) คณะกรรมการตรวจสอบถูกกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการบริษัท และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ โดยคำนึงถึงขนาด ความซับซ้อนของบริษัท ลักษณะของอุตสาหกรรม และโครงสร้างของคณะกรรมการ

(2) คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องเปิดเผยให้ผู้ถือหุ้นทราบ

(3) มีการสอบทานและปรับเปลี่ยนหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

(4) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ ให้บริษัทแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อตลาดหลักทรัพย์

(5) หน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่

ก. สอบทานให้บริษัทมีการรายงานทางการเงินอย่างถูกต้องและเปิดเผยอย่างเพียงพอ โดยการประสานงานกับผู้สอบบัญชีภายนอกและผู้บริหารที่รับผิดชอบจัดทำรายงานทางการเงินทั้งรายไตรมาสและประจำปี คณะกรรมการตรวจสอบอาจเสนอแนะให้ผู้สอบบัญชีสอบทานหรือตรวจสอบรายการใด ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นและเป็นเรื่องสำคัญในระหว่างการตรวจสอบบัญชีของบริษัทก็ได้

ข. สอบทานให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิผล โดยสอบทานร่วมกับผู้สอบบัญชีภายนอกและผู้ตรวจสอบภายใน

ค. สอบทานการปฏิบัติงานของบริษัทให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท

ง. พิจารณาคัดเลือกและเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีของบริษัท รวมถึงพิจารณาเสนอค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี โดยคำนึงถึงความน่าเชื่อถือ ความเพียงพอของทรัพยากร และปริมาณงานตรวจสอบของสำนักงานตรวจสอบบัญชีนั้น รวมถึงประสบการณ์ของบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำการตรวจสอบบัญชีของบริษัท

จ. พิจารณาการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในกรณีที่เกิดรายการเกี่ยวโยง หรือรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ให้มีความถูกต้องและครบถ้วน

ฉ. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมายและคณะกรรมการตรวจสอบเห็นชอบด้วย เช่น ทบทวนนโยบายการบริหารทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง ทบทวนการปฏิบัติตามจรรยาบรรณทางธุรกิจของผู้บริหาร ทบทวนร่วมกับผู้บริหารของบริษัทในรายงานสำคัญ ๆ ที่ต้องเสนอต่อสาธารณชนตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ บทรายงานและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร เป็นต้น

ข. จัดทำรายงานกิจกรรมของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท ซึ่งรายงานดังกล่าวลงนามโดยประธานกรรมการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวควรประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

- ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินของบริษัทถึงความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นที่เชื่อถือได้
- ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของบริษัท
- เหตุผลที่เชื่อว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทเหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งต่อไปอีกวาระหนึ่ง
- ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท
- รายงานอื่นใดที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบ ภายใต้ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท

(6) คณะกรรมการตรวจสอบอาจแสวงหาความเห็นที่เป็นอิสระจากที่ปรึกษาทางวิชาชีพอื่นเมื่อเห็นว่าจำเป็น โดยถือเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัท

2.1.3.4 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบต่อรายงานทางการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการบริษัทในการปฏิบัติหน้าที่สอดส่องดูแลในด้านการรายงานทางการเงิน ทำให้คณะกรรมการบริษัทเชื่อมั่นว่าสารสนเทศทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหารแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเชื่อถือได้ โดยคณะกรรมการตรวจสอบควรปฏิบัติ ดังนี้

- (1) สอบทานรายงานทางการเงิน ซึ่งรวมถึงรายงานการเงินระหว่างกาล และประจำปี พร้อมให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อสนเทศในรายงานดังกล่าว
- (2) ทำความเข้าใจและประเมินคุณภาพกำไรของบริษัท ตามสัญญาณเดื่อนภัยที่เป็นข้อบ่งชี้เกี่ยวกับการจัดการกำไรที่ไม่เหมาะสม
- (3) ตั้งข้อสังเกตในประเด็นที่น่าสงสัยและซักถามฝ่ายบริหาร ผู้ตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชีภายนอกเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการในการจัดทำรายงานการเงินของบริษัทมีความเหมาะสม เชื่อถือได้
- (4) ในการสอบทานรายงานการเงินก่อนนำเสนอคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบควรทำงานร่วมกับฝ่ายบริหารและผู้สอบบัญชีเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกใช้นโยบายบัญชี

(5) สอบทานระบบการรายงานทางการเงินของบริษัทว่าแสดงผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง ชัดเจน

2.1.3.5 องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตามประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง คุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบตามที่ระบุไว้ในข้อ 4 ดังนี้

- 1) เป็นกรรมการของบริษัท
- 2) ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการของบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท และ
- 3) มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน

โดยกรรมการตรวจสอบต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 5 ของทุนชำระแล้วของบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วมหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ให้นับรวมหุ้นที่ถือโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย
- เป็นกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วม บริษัทที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท รวมทั้งไม่เป็นลูกจ้าง พนักงานหรือที่ปรึกษาที่ได้รับเงินเดือนประจำจากบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วม บริษัทที่เกี่ยวข้องหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท
- เป็นกรรมการที่ไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งในด้านการเงินและบริหารงานของบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วม หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทและรวมถึงไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียในลักษณะดังกล่าวในเวลา 1 ปีก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจสอบ ยกเว้นคณะกรรมการของบริษัทได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่าการเคยมีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียนั้นจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่และการให้ความเห็นที่เป็นอิสระของกรรมการตรวจสอบ
- เป็นกรรมการที่ไม่ใช่เป็นผู้เกี่ยวข้องหรือญาติสนิทของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท
- เป็นกรรมการที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกรรมการของบริษัท ผู้ถือหุ้นรายใหญ่หรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท

- สามารถปฏิบัติหน้าที่และแสดงความเห็นหรือรายงานผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการของบริษัทได้โดยอิสระ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องหรือญาติสนิทของบุคคลดังกล่าว

และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งได้แนะนำว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบควรเป็นดังนี้

(1) ประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระอย่างน้อย 3 คน โดยจำนวนสมาชิกควรขึ้นอยู่กับขนาดขอบเขตความรับผิดชอบ และควรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยทั่วไปจำนวนสมาชิกจะอยู่ระหว่าง 3-5 คน

(2) กรรมการตรวจสอบจะต้องมีความชำนาญที่เหมาะสมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยสมาชิกกรรมการตรวจสอบทุกคนไม่จำเป็นต้องถูกคาดหวังว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชีหรือการเงิน เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบสามารถเรียกหาคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอิสระเฉพาะด้านได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่สามารถตั้งคำถามได้อย่างตรงประเด็น และสามารถตีความและประเมินผลของคำตอบที่ได้รับ

(3) กรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนที่มีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน และมีความรู้ต่อเนื่องเกี่ยวกับเหตุที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของการรายงานทางการเงิน ซึ่งจะมีผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบที่ได้รับมอบหมายคือสอบทานการรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพที่ดีที่สุด

(4) กรรมการตรวจสอบต้องสามารถอุทิศเวลาอย่างเพียงพอในการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

(5) กรรมการตรวจสอบควรได้รับการอบรมและเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และควรได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจสอบ

2.2 การศึกษาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ

Beasley, Carcello, Hermanson and Lapides (2000) ศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยพิจารณาเป็นลักษณะเฉพาะตามอุตสาหกรรมและโครงสร้างของการกำกับดูแลกิจการ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่มีประวัติการทุจริตในรายงานทางการเงิน เปรียบเทียบกับบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริตในรายงานทางการเงิน ในช่วงปลาย ค.ศ. 1980 – 1990 จากบริษัทในสหรัฐอเมริกา ใน 3 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เทคโนโลยี การแพทย์ และสถาบันการเงิน โดยเน้นความสำคัญของความแตกต่างในการกำกับดูแลกิจการระหว่างบริษัทที่มีการทุจริต กับบริษัทที่ไม่มีการทุจริต ผลการศึกษาพบว่า เทคนิคในการทุจริตที่ใช้ในแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน โดยบริษัทในกลุ่มเทคโนโลยี จะทำการทุจริตด้านรายได้ ส่วนบริษัทในกลุ่มสถาบันการเงินจะทุจริตด้านสินทรัพย์ โดยบริษัทที่มีประวัติการทุจริตจะมีโครงสร้างด้านการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอกว่าเมื่อเทียบกับบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต ในขณะที่บริษัทในกลุ่มเทคโนโลยีและสถาบันการเงินที่มีประวัติการทุจริต จะมีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีประวัติการทุจริตในกลุ่มเทคโนโลยีและการแพทย์ มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริตอีกด้วย

Carcello and Neal (2000) ศึกษาองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบในบริษัทที่มีปัญหาทางการเงิน กับความเป็นไปได้ที่บริษัทเหล่านั้นจะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่กล่าวถึงประเด็นเรื่องความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Going-concern Report) ผลการศึกษาพบว่า ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นอิสระมาก จะทำให้โอกาสที่จะได้รับรายงานแบบมีปัญหาระยะความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องน้อยลง เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบจะเข้าไปยับยั้งผู้สอบบัญชีไม่ให้ออกรายงานแบบมีปัญหาระยะความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลสรุปที่ได้สนับสนุนหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลบริษัทเกี่ยวกับคุณภาพของรายงานทางการเงินและเรื่องความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

Song and Windram (2004) ศึกษาความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบต่อรายงานทางการเงินในประเทศอังกฤษ โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 1991-2000 ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการบริหาร องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหาร การถือหุ้นของคณะกรรมการบริหาร จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ และความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบกับบริษัท ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในการติดตามความน่าเชื่อถือของตัวเลขในรายงานทางการเงิน นอกจากนี้ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ในขณะที่จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่น้อยลงจะทำให้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบลดลง

Abbott, Parker and Peters (2004) ศึกษาผลกระทบของลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อกำหนดของ The Blue Ribbon Committee (BRC) ที่มีต่อการถูกสั่งแก้ไขงบการเงิน (Financial Restatement) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น บริษัทที่ถูกสั่งแก้ไขงบการเงิน จำนวน 44 บริษัท และบริษัทที่ไม่ถูกสั่งแก้ไขงบการเงินจำนวน 44 บริษัท (Control Firms) โดยช่วงเวลาในการศึกษา คือ ค.ศ. 1991-1999 ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของ BRC ที่ใช้ในการศึกษานี้จะพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (2) จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ (อย่างต่ำ 3 คน) (3) ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (อย่างต่ำ 1 คน) (4) การจัดการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบประจำปี (อย่างต่ำ 4 ครั้งต่อปี) โดยใช้ Logistic Regression ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นไปตามข้อกำหนดของ BRC จะช่วยให้เกิดความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลในงบการเงินมากขึ้น ส่งผลให้ไม่ถูกสั่งแก้ไขงบการเงิน

เพ็ญประภา ฉิมศร (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นอิสระ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน จำนวนสมาชิก และจำนวนการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ส่วนตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร แหล่งเงินทุน และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี ผลการศึกษาพบว่า จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล ส่วนความเป็นอิสระ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน และจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูล

พวงเพ็ชร คุ้มันคงไพศาล (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัววัดคุณภาพกำไร สำหรับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ จำนวนกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ผลการศึกษาพบว่า จำนวนกรรมการบริษัท และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความผลต่อคุณภาพกำไร

2.2.2 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการกำไร

Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการประเมินค่าการจัดการกำไรของแบบจำลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ตั้งแต่ปี 1950-1991 แบบจำลองที่ใช้ในการทดสอบได้แก่ (1) The Healy model (1985) (2) The DeAngelo Model (1986) (3) The Jones Model (1991) (4) The Modified ones Model (1995) และ (5) The Industry Model (1995) ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลอง The Modified Jones (1995) มีความสามารถในการอธิบายการจัดการกำไร และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการตรวจพบการจัดการกำไร

Dechow, Sloan and Sweeney (1996) ศึกษาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการกำไร โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและโครงสร้างการกำกับดูแลภายในบริษัท และผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการกำไรของบริษัท จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 บริษัท ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจที่สำคัญในการจัดการกำไรคือ ความต้องการดึงดูดแหล่งเงินทุนจากภายนอก นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและการมีบุคคลภายนอกถือหุ้นในบริษัทจะทำให้ระดับการจัดการกำไรลดลง ในทางตรงกันข้าม หากมีคณะกรรมการบริษัทเป็นกรรมการบริหารจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 และผู้บริหารระดับสูง (CEO) มีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการบริษัท (Chairman) รวมถึงการที่ผู้บริหารระดับสูง (CEO) เป็นผู้ก่อตั้งบริษัท จะมีผลทำให้การจัดการกำไรสูงขึ้น

Yoon and Miller (2002) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรของบริษัทในประเทศเกาหลีในช่วงของการเพิ่มทุน จำนวน 249 บริษัท ในช่วงระหว่างปี 1995-1997 พบว่า บริษัทเกาหลีที่จะทำการเพิ่มทุนในปีถัดมา จะมีการจัดการกำไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผลการดำเนินงานไม่ดี

แหววัน ปรางค์ธวัช (2545) ศึกษาการจัดการกำไรและผลตอบแทนของการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยตัวแปรในการทดสอบการจัดการกำไรคือการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร การศึกษาใช้ตัวอย่างบริษัทที่เพิ่มทุนจำนวน 115 บริษัท ระหว่างปี 2539-2543 ทดสอบโดยใช้แบบจำลอง Modified Jones (1991) ผลการศึกษาพบว่ามีการจัดการกำไรในช่วงปีที่เพิ่มทุน นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนเกินปกติของหุ้นกับการจัดการกำไรหลังการเพิ่มทุน แสดงให้เห็นว่านักลงทุนสนใจแต่เพียงกำไรของบริษัทในการตัดสินใจลงทุน โดยไม่ได้คำนึงถึงส่วนประกอบอื่นที่มีความซับซ้อนในงบการเงิน

สุดารัตน์ ตราหยก (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแลของบริษัทที่ออกหุ้นเพิ่มทุน ซึ่งวัดจากการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร กับโครงสร้างการกำกับดูแล ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของคณะกรรมการบริษัท องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท คุณภาพการตรวจสอบและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยใช้ข้อมูลในปี 2543-2546 ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรของบริษัทที่ออกหุ้นเพิ่มทุน นอกจากนี้ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับคุณภาพการตรวจสอบและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ แต่พบว่าจำนวนของคณะกรรมการบริษัท มีผลต่อการจัดการกำไรของบริษัทที่ออกหุ้นเพิ่มทุน

วรรณวิภา อรุณจิต (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการกับการจัดการกำไร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 284 บริษัท ในปี 2547 วัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยคำนวณจากตัวแบบจำลองของ Modified Jones (1991) ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของกิจการมีผลต่อการจัดการกำไร แต่ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

2.2.3 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบและการจัดการกำไร

Klein (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการบริษัทกับการจัดการกำไร ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 692 บริษัท ในช่วงปี ค.ศ.1992-1993 โดยใช้แบบจำลองของ Jones (1991) ในการทดสอบการจัดการกำไร ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้าง

ของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระสูง มีอิทธิพลอย่างมากในการติดตามและควบคุมการจัดทำรายงานทางการเงินของกิจการ

Xie, Davidon and DaDalt (2003) ศึกษาการจัดการกำไรและบทบาทของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 บริษัท และใช้แบบจำลองของ Teoh, Weleh และ Wong (1998a) และ Jones (1991) ในการทดสอบการจัดการกำไร ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญในการบัญชีหรือการเงินจะช่วยให้การจัดการกำไรลดลง และจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการจัดการกำไร

Bedard, Chtourou and Courteau (2004) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางด้านการบัญชีหรือการเงิน ความเป็นอิสระ และการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ กับคุณภาพของข้อมูลในรายงานทางการเงิน โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบดังกล่าวกับการจัดการกำไรของบริษัทที่วัดค่าโดยใช้ระดับของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหาร (Abnormal Accruals) จากผลการศึกษาพบว่าระดับการจัดการกำไรของบริษัทลดลงเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระและมีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางด้านการบัญชีหรือการเงิน

Bradbury, Mak and Tan (2004) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและคุณภาพทางบัญชี โดยการกำกับดูแลวัดค่าโดยใช้คุณลักษณะของกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ส่วนคุณภาพทางบัญชีวัดค่าโดยใช้รายการคงค้างที่ผิดปกติ (abnormal accruals) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย จำนวน 139 บริษัท และ 113 บริษัทตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า จำนวนกรรมการบริษัทที่มีจำนวนมากและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลทำให้การจัดการกำไรลดลง

Yang and Krishnan (2005) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบและการจัดการกำไรในงบไตรมาส โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 896 บริษัท ในระหว่างปี 1996-2000 ผลการศึกษาพบว่า (1) การจัดการกำไรรายไตรมาสจะอยู่ในระดับต่ำเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบมีประสบการณ์ในการกำกับดูแลกิจการ (2) หากจำนวนหุ้นที่ถือโดยคณะกรรมการตรวจสอบอยู่ในระดับสูงมีผลทำให้การจัดการกำไรในงบไตรมาสสูงขึ้น และ (3) ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการจัดการกำไรในงบไตรมาส

ปรีชา มาตรา (2549) ศึกษาการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนและหลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบระหว่างปี 2541-2543 จำนวน 278 บริษัท โดยใช้รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งคำนวณจากแบบจำลอง Modified Jones (1991) วัดค่าการจัดการกำไร ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบมีผลทำให้การจัดการกำไรลดลง



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 สรุปวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร

ผู้ทำการวิจัย - หัวข้องานวิจัย	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร							
	ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)						
		Audit Form	Size	Independence	Meeting	Tenure	Financial Expertise	Stock Ownership
Klein (2002) Board of Director Characteristics, and Earnings Management.	Absolute Annual Discretionary Accruals			(-)				
Xie, Davidaon and DaDalt (2003) Earnings Management and Corporate Governance: The Role of Board and the Audit Committee.	Annual Discretionary Accruals		(-)*	(-)*	(-)		(-)	
Bedard, Chtourou and Courteau (2004) The Effect of Audit Committee Expertise, Independence, and Activity on Aggressive Earnings Management.	Annual Discretionary Accruals		(+)*	(-)	(-)*	(-)	(-)	

ตารางที่ 2.1 สรุปวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร (ต่อ)

ผู้ทำการวิจัย - หัวข้องานวิจัย	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไร							
	ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)						
		Audit Form	Size	Independence	Meeting	Tenure	Financial Expertise	Stock Ownership
Bradbury, Mak and Tan (2004) Board Characteristics, Audit Committee Characterisitcs and Abnormal Accruals.	Annual Discretionary Accruals			(-)				
Yang and Krishnan (2005) Audit Committees and Quarterly Earnings Management.	Sum of the Absolute Values of Quarterly Discretionary Accruals		(-)*	(-)*	(-)*	(-)	(-)*	(+)
ปรีชา มาตรา (2549) การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนและหลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ	Annual Discretionary Accruals	(-)						

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

* ไม่มีนัยสำคัญ

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

โดย

Absolute Annual Discretionary Accruals	= ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจ ของฝ่ายบริหารที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี
Annual Discretionary Accruals	= รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี
Sum of the Absolute Values of Quarterly Discretionary Accruals	= ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจ ของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส
Audit Form	= การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ
Size	= จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ
Independence	= ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ
Meeting	= จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
Tenure	= ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ตรวจสอบ
Financial Expertise	= ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบ
Stock Ownership	= หุ้นที่ถือครองโดยคณะกรรมการตรวจสอบ

2.3 การพัฒนาสมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในทิศทางตรงกันข้าม จึงอาจกล่าวได้ว่าคณะกรรมการตรวจสอบสามารถลดการจัดการกำไรที่อาจเกิดขึ้นได้ (Klein, 2002; Xie, Davidon and DaDalt, 2003; Bedard, Chtourou and Courteau, 2004; Bradbury, Mak and Tan, 2004; Yang and Krishnan, 2005; ปรีชา มาตรา, 2549) ซึ่งคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีผลกระทบต่อการจัดการกำไร ได้แก่ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (Xie, Davidon and DaDalt, 2003) ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ (Yang and Krishnan, 2005) และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (Xie, Davidon and DaDalt, 2003; Bedard, Chtourou and Courteau, 2004) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบแต่ละตัวแปรมาทดสอบความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส โดยสามารถนำมาตั้งเป็นสมมติฐานสำหรับการวิจัย ได้ดังนี้

2.3.1 จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่ากระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินมีความถูกต้องเหมาะสม จากการทบทวนงานวิจัยของ Beasley et al (2000) พบว่ากิจการที่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงินคณะกรรมการตรวจสอบประชุมกันน้อยกว่ากิจการที่ไม่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงิน และเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลฝ่ายบริหาร คณะกรรมการตรวจสอบควรประชุมกันอย่างน้อย 3-4 ครั้งต่อปี (IIA, 1991; Price Waterhouse, 1993) ดังนั้นเพื่อให้งบการเงินในงบไตรมาสมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการตรวจสอบจึงควรประชุมกันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อ 1 ไตรมาส จากผลการวิจัยของ Xie, Davidaon and DaDalt (2003) พบว่าจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร จากความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้นสมมติฐานการวิจัย คือ

H_1 : จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

2.3.2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ

ในหลายงานวิจัย มีการคาดการณ์ว่ายิ่งกรรมการดำรงตำแหน่งอยู่นานเท่าไร ก็จะมีมีความรู้ความเข้าใจในระบบการปฏิบัติงานของกิจการ และยังสามารถช่วยป้องกันดูแลผลประโยชน์ให้กับผู้ถือหุ้นได้อีกด้วย โดย Pfeffer (1983) พบว่าระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของกรรมการตรวจสอบ จะช่วยให้กรรมการตรวจสอบมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่มีความซับซ้อนของกิจการมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้กรรมการตรวจสอบดังกล่าว สามารถกำหนดกระบวนการตรวจสอบเรื่องที่มีความซับซ้อนเหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น สำหรับงานวิจัยอื่น ๆ พบว่าการสั่งสมความรู้และประสบการณ์จากการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบจะส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Kosnik, 1990; Hermalin & Weisbach, 1991) นอกจากนี้ Yang and Krishnan (2005) ยังพบว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัท จากความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้นสมมติฐานการวิจัย คือ

H_2 : ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

2.3.3 ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

SEC (1999) กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบต้องมีกรรมการอย่างน้อย 1 คน มีความรู้ความชำนาญทางบัญชีหรือการเงิน และจากการสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายใน Raghunandan et al. (2001) พบว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินจะมีความรู้ความเข้าใจในการติดต่อสื่อสารกับผู้ตรวจสอบภายในได้ดีกว่า นอกจากนี้ Xie, Davidaon and DaDalt (2003) และ Bedard, Chtourou and Courteau (2004) ยังพบว่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร จากความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้นสมมติฐานการวิจัย คือ

H_3 : ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 โดยยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ได้แก่ หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ (Finance and Securities) หมวดประกันภัยและประกันชีวิต (Insurance) และหมวดธนาคาร (Banking) เนื่องจากกลุ่มธุรกิจการเงินมีลักษณะการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น อีกทั้งยังมีข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตามหน่วยงานกำกับดูแลอื่น เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย และยกเว้นกลุ่มธุรกิจที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ (Company under Rehabilitation) เนื่องจากอาจอยู่ในช่วงถูกสั่งพักการซื้อขายหลักทรัพย์ และอาจได้รับการยกเว้นในการจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนั้นจึงไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ส่งผลให้มีประชากรในการศึกษาทั้งสิ้น 814 ตัวอย่าง ตามที่นำเสนอในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรในการศึกษา แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		จำนวนประชากรรวมทั้ง 2 ปี
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร		
1.1	ธุรกิจการเกษตร	46
1.2	อาหารและเครื่องดื่ม	52
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค		
2.1	แฟชั่น	60
2.2	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	26
2.3	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	9
3. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม		
3.1	วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร	50
3.2	กระดาษและวัสดุการพิมพ์	8
3.3	บรรจุภัณฑ์	26
3.4	ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	32

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		จำนวนประชากรรวมทั้ง 2 ปี
3.5	ยานยนต์	40
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง		
4.1	พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	108
4.2	วัสดุก่อสร้าง	57
5. กลุ่มทรัพยากร		
5.1	เหมืองแร่	4
5.2	พลังงานและสาธารณูปโภค	44
6. กลุ่มบริการ		
6.1	การแพทย์	28
6.2	การท่องเที่ยวและสันทนาการ	32
6.3	ขนส่งและโลจิสติกส์	28
6.4	บริการเฉพาะกิจ	4
6.5	พาณิชย์	30
6.6	สื่อและสิ่งพิมพ์	55
7. กลุ่มเทคโนโลยี		
7.1	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	26
7.2	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	49
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น		814

3.1.2 **กลุ่มตัวอย่าง** จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 357 ตัวอย่าง กล่าวคือ ไม่ได้เปิดเผยจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี และรายงานประจำปี ทำให้คงเหลือจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 457 ตัวอย่าง ตามที่นำเสนอในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		2548	2549	รวม
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร				
1.1	ธุรกิจการเกษตร	14	17	31
1.2	อาหารและเครื่องดื่ม	14	20	34
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค				
2.1	แฟชั่น	12	13	25
2.2	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	5	6	11
2.3	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	1	3	4
3. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม				
3.1	วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร	6	12	18
3.2	กระดาษและวัสดุการพิมพ์	3	3	6
3.3	บรรจุภัณฑ์	4	9	13
3.4	ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	8	9	17
3.5	ยานยนต์	8	12	20
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง				
4.1	พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	27	37	64
4.2	วัสดุก่อสร้าง	14	20	34
5. กลุ่มทรัพยากร				
5.1	เหมืองแร่	1	1	2
5.2	พลังงานและสาธารณูปโภค	11	16	27
6. กลุ่มบริการ				
6.1	การแพทย์	8	8	16
6.2	การท่องเที่ยวและสันทนาการ	7	9	16
6.3	ขนส่งและโลจิสติกส์	6	9	15
6.4	บริการเฉพาะกิจ	2	2	4
6.5	พาณิชย์	7	11	18
6.6	สื่อและสิ่งพิมพ์	15	15	30

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (ต่อ)

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		2548	2549	รวม
7. กลุ่มเทคโนโลยี				
7.1	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	6	7	13
7.2	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	18	21	39
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น		197	260	457

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัดค่าตัวแปร

3.2.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแบบ (Model) มาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{SAQDA} = & \beta_0 + \beta_1(\text{ACMEET}) + \beta_2(\text{ACTEN}) + \beta_3(\text{ACEXP}) + \beta_4(\text{SIZE}) \\
 & + \beta_5(\text{DEBTA}) + \beta_6(\text{GROWTH}) + \beta_7(\text{BODSIZE}) + \beta_8(\text{BODIND}) \\
 & + \beta_9(\text{DUALITY}) + \beta_{10}(\text{MGR}) + \varepsilon
 \end{aligned}$$

โดย

SAQDA = ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจ
ของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส

ACMEET = จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน
1 ปี

ACTEN = ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ
ตรวจสอบ

ACEXP = ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ
คณะกรรมการตรวจสอบ

SIZE = ขนาดกิจการ วัดค่าโดยใช้ Natural log ของสินทรัพย์รวม

DEBTA = ความเสี่ยงทางการเงิน

GROWTH	=	การเติบโตของรายได้
BODSIZE	=	จำนวนคณะกรรมการบริษัท ณ วันสิ้นปี
BODIND	=	สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ ณ วันสิ้นปี
DUALITY	=	ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน
MGR	=	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท

3.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการใช้ข้อมูลที่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะ ดังนั้นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยจึงมาจากฐานข้อมูลต่อไปนี้

- ข้อมูลจากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ SETSMART (SET Market Analysis and Reporting Tool) และเว็บไซต์ของหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน โดยทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงิน จากงบการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี 2548 ถึง 2549

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาข้อมูลที่มีผู้อื่นเก็บข้อมูลไว้แล้วจาก หนังสือ วารสาร บทความ รวมถึงรายงานการวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.2.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัท โดยพิจารณาจากการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ที่คำนวณหาจากตัวแบบจำลอง Modified Jones (1991) ซึ่งมีขั้นตอนการคำนวณ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณรายการคงค้างทั้งหมด (Total Accruals)

$$TQA_{it} = \Delta CA_{it} - \Delta CL_{it} - \Delta Cash_{it} + \Delta STD_{it} - DEP_{it} \quad (1)$$

โดย

TQA_{it}	=	รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ไตรมาสที่ t
ΔCA_{it}	=	การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียนของบริษัท i ไตรมาสที่ t
ΔCL_{it}	=	การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียนของบริษัท i ไตรมาสที่ t
$\Delta Cash_{it}$	=	การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ของบริษัท i ไตรมาสที่ t
ΔSTD_{it}	=	การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปีของบริษัท i ไตรมาสที่ t
DEP_{it}	=	ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของบริษัท i ไตรมาสที่ t

ขั้นตอนที่ 2 จากการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในสมการที่ (1) นำผลลัพธ์ที่คำนวณได้มาใส่ในสมการถดถอย เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้ Ordinary least squares (OLS) regressions

$$TQA_t / A_{t-1} = \alpha_1 (1/A_{t-1}) + \beta_1 (\Delta REV_{it} / A_{t-1}) + \beta_2 (PPE_{it} / A_{t-1}) + \varepsilon \quad (2)$$

โดย

A_{t-1}	=	สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท i ณ สิ้นงวดไตรมาสที่ $t-1$
ΔREV_{it}	=	การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายของบริษัท i ไตรมาสที่ t
PPE_{it}	=	ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์รวมของบริษัท i ไตรมาสที่ t
$\alpha_1, \beta_1, \beta_2$	=	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นของตัวแบบจำลอง
ε	=	ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณการรายการคงค้าง ทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 3 หลังจากได้ค่าสัมประสิทธิ์ ($\alpha_1, \beta_1, \beta_2$) ดังกล่าวแล้ว นำเข้าสู่ตัวแบบ Modified Jones (1991) เพื่อคำนวณรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของแต่ละบริษัทจากตัวแบบ

$$QNDA_{it} = \alpha_1 (1/A_{t-1}) + \beta_1 [(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / A_{t-1}] + \beta_2 (PPE_{it} / A_{t-1})$$

โดย

$$\begin{aligned} \text{QNDA}_{it} &= \text{รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัท } i \text{ ไตรมาสที่ } t \\ \Delta \text{REC}_{it} &= \text{การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าของบริษัท } i \text{ ไตรมาสที่ } t \\ \alpha_1, \beta_1, \beta_2 &= \text{ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากสมการที่ 2} \end{aligned}$$

ขั้นตอนที่ 4 เมื่อได้รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจแล้ว นำไปหักออกจาก รายการคงค้างทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นผลต่างคือรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

$$\text{QDA}_{it} = \text{TQA}_{it}/A_{it-1} - \text{QNDA}_{it}$$

โดย

$$\text{QDA}_{it} = \text{รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท } i \text{ ไตรมาสที่ } t$$

ขั้นตอนที่ 5 คำนวณผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส โดยการนำค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ของแต่ละไตรมาสมารวมกัน เนื่องจากค่าของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร แต่ละไตรมาสมีทั้งค่าบวก (+) และค่าลบ (-) เพื่อเป็นการป้องกันการหักลบกัน (Offset) ผู้วิจัยจึงใช้ค่าสัมบูรณ์ของแต่ละไตรมาสเช่นเดียวกับ Yang and Krishnan (2005) ซึ่งสามารถคำนวณ ได้ดังนี้

$$\text{SAQDA}_{it} = \sum_{t=1}^4 |QDA_{it}|$$

โดย

$$\text{SAQDA}_{it} = \text{ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาสของบริษัท } i \text{ ปีที่ } t$$

3.2.2.2 ตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables) หมายถึง ตัวแปรที่สนใจศึกษาที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามนอกจากตัวแปรควบคุมจากโครงสร้างตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งตัวแปรอธิบายในงานวิจัยนี้ คือ คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของ

คณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

3.2.2.2.1 จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามข้อเสนอแนะของ National Association of Corporate Directors (NACD) คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบของประเทศไทย ที่ระบุว่า คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันโดยเฉลี่ยปีละ 4 ครั้ง เพื่อช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถทราบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี การควบคุมและเรื่องราวต่างๆ อยู่เสมอ

ดังนั้น จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบวัดค่าโดยใช้ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่จัดขึ้นภายใน 1 ปี

3.2.2.2.2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACTEN)

ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ จะเป็นตัววัดประสิทธิผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยยิ่งคณะกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งอยู่นานเท่าไร ความรู้ความเข้าใจในระบบการปฏิบัติงานของกิจการจะมีมากขึ้น และการสั่งสมความรู้และประสบการณ์จากการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบนี้เอง จะส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Kosnik, 1990; Hermalin & Weisbach, 1991) โดย Yang and Krishnan (2005) พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัท ดังนั้น ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบวัดค่าโดยใช้จำนวนปีเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ (ผลรวมจำนวนปีในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบทุกคน / จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ)

3.2.2.3 ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบ (ACEXP)

ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการให้ความสำคัญเรื่องหนึ่ง เพราะหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบคือการสอบทานให้กิจการมีรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง มีการควบคุมภายในที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือ หน้าที่เหล่านี้คณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญหรือประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงิน

การศึกษานี้จะพิจารณาการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของ BRC (The Blue Ribbon Committee) โดยพิจารณาจากการมีประสบการณ์การทำงานในอดีตเกี่ยวกับด้านบัญชีหรือการเงิน มีวุฒิการศึกษาด้านบัญชีหรือการเงิน ได้ประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพการบัญชีหรือมีประวัติที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ความชำนาญด้านการบัญชีหรือการเงิน

ในการพิจารณาถึงการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ สำหรับงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีเกณฑ์ในการวัดค่าความรู้ความชำนาญที่หลากหลาย อาทิเช่น

ตารางที่ 3.3 สรุปเกณฑ์ในการวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบ

ผู้วิจัย	เกณฑ์ในการวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ
Xie, Davidaon and DaDalt (2003)	วัดค่าโดยใช้สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินต่อคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด
Bedard, Chtourou and Courteau (2004)	วัดค่าโดยแทนค่าเป็น 1 เมื่อมีผู้ที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 1 คน ในคณะกรรมการตรวจสอบ และ 0 ในกรณีอื่น ๆ
Yang and Krishnan (2005)	วัดค่าโดยแทนค่าเป็น 1 เมื่อมีผู้ที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 1 คน ในคณะกรรมการตรวจสอบ และ 0 ในกรณีอื่น ๆ
พวงเพ็ชร คุ้มมั่นคง ไพศาล (2549)	วัดค่าโดยใช้ร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน คำนวณจากจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินหารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

เนื่องจากจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบแต่ละบริษัทมีจำนวนไม่เท่ากัน เพื่อเป็นการปรับค่าตัวแปรให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยจึงวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบโดยใช้สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน (จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน / จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด) เช่นเดียวกับ Xie, Davidaon and DaDalt (2003) และ พวงเพ็ชร คุ้มมั่นคงไพศาล (2549)

3.2.2.3 ตัวแปรควบคุม (Control Variable) หมายถึง ตัวแปรที่อาจจะมีผลกระทบต่อตัวแปรตามนอกเหนือจากตัวแปรอธิบาย ผู้วิจัยคาดว่าในงานวิจัยนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรในงบไตรมาส นอกจากคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ จึงได้กำหนดให้ปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวแปรควบคุม ซึ่งประกอบด้วย

3.2.2.3.1 ขนาดกิจการ (SIZE)

จากการศึกษาของ Xie, Davidaon and DaDalt (2003) และ Yang and Krishnan (2005) พบว่าขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร สามารถอธิบายได้ว่า ทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็กต่างก็มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร โดยกิจการขนาดเล็กต้องการทำการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน แต่กิจการขนาดใหญ่และขนาดกลางต้องการทำการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลกำไรที่ลดลงจากเดิม ซึ่งสาเหตุที่การจัดการกำไรของกิจการขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่น้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก ก็เนื่องมาจากกิจการขนาดใหญ่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีกว่า เพราะกิจการขนาดใหญ่มีเงินทุนสูงกว่า และมีบุคลากรมากพอที่จะจัดสรรแบ่งหน้าที่การทำงานได้อย่างชัดเจน และการควบคุมภายในที่ดีจะช่วยให้การปรับแต่งข้อมูลเป็นไปได้ยาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ขนาดของกิจการเป็นตัวแปรควบคุม โดยใช้สินทรัพย์รวมเป็นตัววัดขนาดของบริษัท ซึ่งคำนวณจาก Natural log ของสินทรัพย์ทั้งหมด เพื่อลดความแตกต่างของตัวเลขที่ใช้แทนค่าตัวแปร และทำให้ตัวเลขมีค่าน้อยลงเพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณ

3.2.2.3.2 ความเสี่ยงทางการเงิน (DEBTA)

ความเสี่ยงทางการเงินมีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดการกำไรของผู้บริหาร เพราะความเสี่ยงทางการเงินที่สูงจะนำไปสู่การใกล้ที่จะละเมิดข้อตกลงสัญญาเงินกู้ (Press and Weintrop, 1990) และเมื่อใกล้จะละเมิดสัญญาเงินกู้ก็จะทำให้ผู้บริหารเกิดแรงจูงใจที่จะทำการจัดการกำไร (Defond and Jiambalvo, 1994) ดังนั้นผู้บริหารของบริษัทที่มีความเสี่ยงด้านการเงิน

สูง ย่อมมีแรงกระตุ้นที่จะทำการจัดการกำไรโดยทำให้รายได้สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ความเสี่ยงทางการเงินมาเป็นตัวแปรควบคุม ทั้งนี้วัดความเสี่ยงทางการเงินโดยใช้อัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม

3.2.2.3.3 การเติบโตของรายได้ (GROWTH)

Smith and Watts (1992) พบว่าผู้บริหารจะทำการจัดการกำไรมากขึ้นในกิจการที่มีการเจริญเติบโตสูง ซึ่งบริษัทที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตสูง อาจมาจากการจัดการกำไรของฝ่ายบริหาร เพื่อให้กำไรของกิจการสูงขึ้น โดยสามารถทำผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เนื่องจาก กำไรที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อมูลค่าของกิจการที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การเติบโตของรายได้มาเป็นตัวแปรควบคุม ทั้งนี้วัดการเติบโตของรายได้โดยคำนวณจาก รายได้รวมปีปัจจุบัน – รายได้รวมปีก่อน โดยใช้รายได้รวมปีก่อนเป็นปีฐาน

3.2.2.3.4 จำนวนคณะกรรมการบริษัท (BODSIZE)

คณะกรรมการบริษัทเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นคอยตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารของบริษัท เพื่อระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น จากการสำรวจของ John and Senbet (1998) พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งจำนวนกรรมการบริษัทจะสะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย โดยบทบาทของกรรมการบริษัทมีทั้งการกำหนดนโยบายบริษัท และการติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการบริหารงานของฝ่ายบริหารให้สอดคล้องกับนโยบายของกิจการ ซึ่งจากผลการศึกษาของ Xie et al. (2003) และ Peasnell et al. (2001) พบว่าจำนวนคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร นอกจากนี้ฟวงเพ็ชร คุ้มมั่นคงไพศาล (2549) ยังพบว่าจำนวนคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนคณะกรรมการบริษัทมีผลต่อคุณภาพกำไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้จำนวนคณะกรรมการบริษัทมาเป็นตัวแปรควบคุม

3.2.2.3.5 สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ (BODIND)

จากงานวิจัยในอดีต พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การกำกับดูแลกิจการมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการดีขึ้นไปด้วย (Agrawal and Knoeber, 1996; Baysinger and Butler, 1985) จากผลการวิจัยของ Beasley (1996) and Klein (2002) พบว่ากรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระจะ

ช่วยเพิ่มความสามารถในการดูแลตรวจสอบกิจการ นอกจากนี้ Klein (2002), Xie et al. (2003) and Peasnell et al. (2001) ยังพบว่าคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระมาเป็นตัวแปรควบคุม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความอิสระของคณะกรรมการบริษัทเช่นเดียวกับคณะกรรมการตรวจสอบ

3.2.2.3.6 ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน (DUALITY)

ประธานกรรมการบริษัทไม่ควรเป็นบุคคลคนเดียวกับประธานฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อป้องกันให้อำนาจฝ่ายบริหารสูงจนเกินไปในการจัดการบริษัท โดยผู้ที่สนับสนุนทฤษฎีตัวแทนกล่าวว่า ประธานกรรมการบริษัทไม่ควรมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานในบริษัท เนื่องจากกรรมการบริษัทมีหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร (Blackburn, 1994) แต่ผู้ที่สนับสนุนทฤษฎี Stewardship กลับกล่าวว่า การมีประธานกรรมการบริษัทเป็นคนเดียวกับผู้บริหารจะช่วยให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น เนื่องจากคำตอบแทนของผู้บริหารมักจะผูกติดกับผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารจะสามารถกำหนดกลยุทธ์การบริหารงานให้มีผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้นได้อย่างเต็มที่ หากไม่ถูกแทรกแซงจากกรรมการบริษัท (Rechner and Dalton, 1991) จากผลการวิจัยของ Klein (2002) พบว่าการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการที่ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารมีอำนาจเหนือคณะกรรมการบริษัทจะสามารถทำการจัดการกำไรได้โดยง่าย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ตัวแปรประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกันมาเป็นตัวแปรควบคุม และเนื่องจากตัวแปรประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกันเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรเทียม (Dummy variables) ในการวัดค่าตัวแปร โดยกำหนดให้

$$\begin{aligned} 1 &= \text{เมื่อประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคน} \\ &\text{เดียวกัน} \\ 0 &= \text{กรณีอื่นๆ} \end{aligned}$$

3.2.2.3.7 เปอร์เซนต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท (MGR)

จำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้บริหาร ยิ่งมีจำนวนมากเท่าไรก็ควรจะยิ่งช่วยลดแรงจูงใจในการจัดการกำไรของผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ Warfield et al. (1995) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการถือหุ้นของผู้บริหารบริษัท กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลย

พินิจของผู้บริหารพบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัทมาเป็นตัวแปรควบคุม

จากการวัดค่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ละตัวแปรมีบทบาทและการวัดค่าที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 สรุปบทบาทของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

บทบาท	ตัวย่อ	คำอธิบาย	สัญลักษณ์ที่คาดหวัง
ตัวแปรตาม	SAQDA	ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส	N/A
ตัวแปรอิสระ	ACMEET	จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน 1 ปี	-
	ACTEN	ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ	-
	ACEXP	ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ	-
ตัวแปรอิสระ (ตัวแปรควบคุม)	SIZE	ขนาดกิจการ วัดค่าโดยใช้ Natural log ของสินทรัพย์รวม	-
	DEBTA	อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม	+
	GROWTH	การเติบโตของรายได้ วัดจากรายได้รวมปีปัจจุบัน – รายได้รวมปีก่อน โดยใช้รายได้รวมปีก่อนเป็นปีฐาน	+
	BODSIZE	จำนวนคณะกรรมการบริษัท ณ วันสิ้นปี	-
	BODIND	สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ ณ วันสิ้นปี	-
	DUALITY	ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน แทนค่าเป็น 1 เมื่อประธานกรรมการบริษัทประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน และ 0 กรณีอื่น ๆ	+
	MGR	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท	-

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) และในการประมวลผลข้อมูลจะใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์

3.3.1 สถิติเชิงพรรณนา

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริษัท โดยแสดงผลในรูปแบบ ความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) ของตัวแปรแต่ละตัว ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล ค่าความสัมพันธ์ (Correlations) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

3.3.2 สถิติเชิงอนุมาน

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอนุมานในงานวิจัยฉบับนี้ จะใช้ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับสาระสำคัญของเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุสามารถอธิบายได้ดังนี้

สมการทั่วไปของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ คือ

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + e$$

กำหนดให้

$$Y = \text{ค่าสังเกตของตัวแปรตาม}$$

$$\beta_0 = \text{ค่าคงที่}$$

$$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k = \text{ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงส่วน}$$

$$X_1, X_2, \dots, X_k = \text{ค่าสังเกตของตัวแปรอิสระ}$$

$$e = \text{ค่าความคลาดเคลื่อน}$$

เงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุมีดังต่อไปนี้

- 1) ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติ
- 2) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e) = 0$
- 3) ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e) = \sigma_e^2$
- 4) e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$
- 5) ตัวแปรอิสระ X_i และ X_j ต้องเป็นอิสระต่อกัน

ในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อเป็นการยืนยันความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เชิงสถิติ จะต้องมีการตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเกี่ยวกับค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual) ก่อน โดยสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเรื่องดังกล่าวประกอบด้วย สถิติ Durbin-Watson สถิติ Levene's สถิติ Kolmogorov-Smirnow สถิติ Variance Inflation Factors (VIF) และสถิติ Tolerance เมื่อพบว่าข้อมูลอยู่ในรูปแบบที่เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ จึงจะทำการประมวลผลต่อไป โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 3 โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา จากนั้นจึงทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) สำหรับเนื้อหาในบทนี้ แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ (1) ตัวแปรที่สนใจศึกษา (2) ตัวแปรควบคุม และ (3) ตัวแปรตาม สำหรับค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยการอธิบายแยกตัวแปรแต่ละตัว ดังต่อไปนี้

4.1.1 ตัวแปรที่สนใจศึกษา

4.1.1.1 จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตารางที่ 4.1 สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 1 แสดงความถี่ของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ		
จำนวนครั้งในการประชุม	จำนวนบริษัท	
	ความถี่	ร้อยละ
1	2	0.40
2	4	0.90
3	6	1.30
4	197	43.10
5	78	17.1
6 ครั้งขึ้นไป	170	37.1
รวม	457	100.00

ตารางที่ 4.1 สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ต่อ)

ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ					
Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ACMEET	457	1	23	5.95	2.912

จากตารางที่ 4.1 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ถึงร้อยละ 43 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวนครั้งในการประชุม 4 ครั้งต่อปี ในขณะที่จำนวนครั้งในการประชุมจำนวนอื่น ๆ ยังมีไม่ถึงร้อยละ 20 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สำหรับค่าต่ำสุด (Min) ของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ เท่ากับ 1 ครั้ง และมีการประชุมสูงสุด (Max) 23 ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.95 ครั้ง และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.912 ครั้ง

4.1.1.2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตารางที่ 4.2 สถิติเชิงพรรณนาของระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 1 แสดงความถี่ของระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ					
ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่ง (ปี)	จำนวนบริษัท				
	ความถี่	ร้อยละ			
0.06-1	73	15.97			
2	73	15.97			
3	65	14.22			
4	69	15.10			
5	67	14.66			
6	61	13.35			
7 ปีขึ้นไป	49	10.73			
รวม	457	100.00			
ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ					
Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ACTEN	457	0.06	9.32	4.24	2.02

จากตารางที่ 4.2 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทส่วนใหญ่มีระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบอยู่ระหว่าง 1-6 ปี โดยระยะเวลาเฉลี่ยการดำรงตำแหน่งของ

คณะกรรมการตรวจสอบมีค่าต่ำสุด (Min) อยู่ที่ 0.06 ปี ค่าสูงสุด (Max) เท่ากับ 9.32 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24 ปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.02 ปี เนื่องจากระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ วันสิ้นปี ซึ่งบางบริษัทได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการตรวจสอบใกล้วันสิ้นปี ดังนั้น ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งจึงมีค่าต่ำสุดเพียง 0.06 ปี หรือประมาณ 22 วัน

4.1.1.3 ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตารางที่ 4.3 สถิติเชิงพรรณนาของความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 1 แสดงจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน					
จำนวน (คน)	จำนวนบริษัท				
	ความถี่		ร้อยละ		
0	76		16.60		
1	203		44.40		
2	141		30.90		
3	37		8.10		
รวม	457		100.00		
ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน					
Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ACEXP (%)	457	0.00	100	43.00	27.80

จากตารางที่ 4.3 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทจดทะเบียนฯ ถึงร้อยละ 44.40 มีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน 1 คน นอกจากนี้ยังพบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินมีค่าต่ำสุด (Min) อยู่ที่ 0% ค่าสูงสุด (Max) เท่ากับ 100% (มีความรู้ความชำนาญทางบัญชีหรือการเงินทั้งคณะ) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 43%

4.1.2 ตัวแปรควบคุม

4.1.2.1 ขนาดกิจการ

ตารางที่ 4.4 สถิติเชิงพรรณนาของขนาดกิจการ

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
SIZE	457	7.94	11.88	9.60	0.62

จากตารางที่ 4.4 สามารถสรุปได้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วบริษัทมีขนาดกิจการอยู่ที่ 9.60 (14,626.90 ล้านบาท) และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลขนาดของกิจการที่วัดจากยอดสินทรัพย์รวมแล้ว พบว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กที่สุดเท่ากับ 7.94 (86.63 ล้านบาท) ส่วนบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเท่ากับ 11.88 (751,453.46 ล้านบาท) จะเห็นได้ว่าบริษัทขนาดใหญ่ที่สุดกับเล็กที่สุดนั้นแตกต่างกันถึงเจ็ดแสนล้านบาท

4.1.2.2 ความเสี่ยงทางการเงิน

ตารางที่ 4.5 สถิติเชิงพรรณนาของความเสี่ยงทางการเงิน

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
DEBTA	457	0.0076	1.72	0.44	0.23

จากตารางที่ 4.5 สามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมมีค่าต่ำสุด (Min) เท่ากับ 0.0076 เท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบางบริษัทมีการลงทุนในสินทรัพย์จากแหล่งเงินทุนอื่นโดยมิได้มาจากการกู้ยืม เช่น การระดมทุนจากการออกหุ้นเพิ่มทุน ทำให้บริษัทมีความเสี่ยงทางการเงินในระดับต่ำ ในทางกลับกัน บางบริษัทก็ลงทุนในสินทรัพย์โดยใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ จนทำให้บริษัทมีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับสูง (Max) ถึง 1.72 เท่า และเมื่อพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยของความเสี่ยงทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนนั้นอยู่ที่ 0.44 เท่า ซึ่งถือเป็นอัตราส่วนที่ไม่สูงนัก เพราะมีการลงทุนในสินทรัพย์จากการก่อหนี้ยังไม่ถึงกึ่งหนึ่งของมูลค่าสินทรัพย์รวม

4.1.2.3 การเติบโตของรายได้

ตารางที่ 4.6 สถิติเชิงพรรณนาของการเติบโตของรายได้

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
GROWTH	457	-0.94	2.65	0.12	0.31

จากตารางที่ 4.6 สามารถสรุปได้ว่าการเติบโตของรายได้มีค่าต่ำสุด (Min) เท่ากับ -0.94 เท่า ซึ่งหมายถึงมียอดขายลดลงจากปีก่อน ส่วนค่าสูงสุด (Max) ของการเติบโตของรายได้เท่ากับ 2.65 เท่า โดยเฉลี่ยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มียอดขายเพิ่มขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากค่าเฉลี่ยของการเติบโตของรายได้อยู่ที่ 0.12 เท่า

4.1.2.4 จำนวนคณะกรรมการบริษัท

ตารางที่ 4.7 สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนคณะกรรมการบริษัท

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
BODSIZE	457	6	25	11.03	2.69

จากตารางที่ 4.7 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทในตลาดหลักทรัพย์โดยเฉลี่ยจะมีคณะกรรมการบริษัทจำนวน 11 คน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าคณะกรรมการบริษัทมีจำนวนสูงสุด (Max) ถึง 25 คน และมีจำนวนต่ำสุด (Min) เพียง 6 คน จะเห็นได้ว่าค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดนั้นห่างกันถึง 19 คน อาจเป็นเพราะขนาดของกิจการที่แตกต่างกันย่อมต้องการคณะกรรมการบริษัท เพื่อตรวจสอบและกำกับดูแลฝ่ายบริหารแตกต่างกันตามไปด้วย จะเห็นได้จากตารางที่ 4.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของขนาดกิจการแตกต่างกันถึง 7 แสนล้านบาท

4.1.2.5 สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ

ตารางที่ 4.8 สถิติเชิงพรรณนาของสัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
BODIND (%)	457	14.29	72.73	34.85	10.16

จากตารางที่ 4.8 สามารถสรุปได้ว่าสัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 34.85 แสดงให้เห็นว่าโดยรวมแล้ว บริษัทในตลาดหลักทรัพย์มีสัดส่วนของกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระเกือบถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระมีค่าสูงสุด (Max) ร้อยละ 72.73 โดยมีค่าต่ำสุด (Min) อยู่ที่ร้อยละ 14.29

4.1.2.6 ประสิทธิภาพการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน

ตารางที่ 4.9 สถิติเชิงพรรณนาของประสิทธิภาพการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน

การดำรงตำแหน่ง	จำนวนบริษัท	
	ความถี่	ร้อยละ
ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน	152	33.30
ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารผู้บริหารเป็นคนละคนกัน	305	66.70
รวม	457	100.00

จากตารางที่ 4.9 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทส่วนใหญ่มีประธานกรรมการบริษัทเป็นคนละบุคคลกับประธานฝ่ายบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะหากบริษัทใดที่มีประธานกรรมการบริษัทที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานฝ่ายบริหารด้วยแล้ว ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีอำนาจสูงจนเกินไป และสามารถทำการตกแต่งตัวเลขได้โดยง่าย

4.1.2.7 เปอร์เซนต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท

ตารางที่ 4.10 สถิติเชิงพรรณนาของเปอร์เซนต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
MGR (%)	457	0.00	97.39	20.27	23.16

จากตารางที่ 4.10 สามารถสรุปได้ว่าผู้บริหารของบริษัทโดยเฉลี่ยถือหุ้นร้อยละ 20.27 มีค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 97.39 โดยมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับร้อยละ 23.16 ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารของบางบริษัทถือหุ้นถึงร้อยละ 97.39 เนื่องจากบริษัทนั้นยังมีการดำเนินกิจการแบบครอบครัวอยู่

4.1.3 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษาในครั้งนี้คือ การจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัท โดยใช้ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาสเป็นตัววัดค่าการจัดการกำไรในงบไตรมาส ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 4.11 สถิติเชิงพรรณนาของผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส

Variable	n	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
SAQDA	457	0.01	1.24	0.36	0.22

จากตารางที่ 4.11 สามารถสรุปได้ว่า การจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีค่าต่ำสุด (Min) เท่ากับ 0.01 ค่าสูงสุด (Max) เท่ากับ 1.24 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.36 และเนื่องจากการจัดการกำไรในงบไตรมาสคำนวณจากผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะนำเสนอค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในแต่ละไตรมาสตามตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 สถิติเชิงพรรณนาของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในแต่ละไตรมาส

ไตรมาส	n	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Sum
1	457	0.00025	0.95	0.06	0.08	29.57
2	457	0.00001	0.79	0.07	0.08	29.67
3	457	0.00005	0.96	0.14	0.13	65.65
4	457	0.00027	0.58	0.08	0.08	37.67

จากตารางที่ 4.12 สามารถสรุปได้ว่า ในแต่ละไตรมาสมีค่าการจัดการกำไรไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เมื่อพิจารณาถึงค่าผลรวม (Sum) การจัดการกำไรในแต่ละไตรมาสจะพบว่ามีค่าแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในไตรมาสที่ 3 และ 4 จะเห็นได้ว่ามีค่าผลรวม (Sum) อยู่ที่ 65.65 และ 37.67 ตามลำดับ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ มักจะตกแต่งตัวเลขหรือทำการจัดการกำไรในไตรมาสที่ 3 และ 4 กล่าวคือ ในระยะเวลาดังกล่าว ได้ผ่านพ้นช่วงครึ่งปีซึ่งสามารถคาดเดาผลการดำเนินงานทั้งปีได้แล้ว ดังนั้นหากฝ่ายบริหารต้องการที่จะปรับตัวเลขเพื่อให้งบประจำปีออกมาเป็นไปตามที่ตนต้องการ ก็ต้องตกแต่งตัวเลขในงบไตรมาสที่เหลืออยู่คือไตรมาสที่ 3 และ 4 นั่นเอง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส แต่ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งพบว่า เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุทุกประการดังนี้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข)

- 1) ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติ
- 2) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e) = 0$
- 3) ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e) = \sigma_e^2$
- 4) e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$
- 5) ตัวแปรอิสระ X_i และ X_j ต้องเป็นอิสระต่อกัน

หลังจากตรวจสอบเงื่อนไขทั้งหมดของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแล้ว ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงถูกนำมาประมวลผลข้อมูล เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส สรุปได้ดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

$$\begin{aligned} \text{SAQDA} = & \beta_0 + \beta_1(\text{ACMEET}) + \beta_2(\text{ACTEN}) + \beta_3(\text{ACEXP}) + \beta_4(\text{SIZE}) \\ & + \beta_5(\text{DEBTA}) + \beta_6(\text{GROWTH}) + \beta_7(\text{BODSIZE}) + \beta_8(\text{BODIND}) \\ & + \beta_9(\text{DUALITY}) + \beta_{10}(\text{MGR}) + \varepsilon \end{aligned}$$

Variables	Expected Sign	Coefficients (β)	P-value
Intercept	None	1.30373	0.000***
Audit committee variables			
ACMEET	-	-0.00015	0.973
ACTEN	-	-0.01177	0.044***
ACEXP	-	0.00893	0.834
Control variables			
SIZE	-	-0.08950	0.000***
DEBTA	+	0.00281	0.959
GROWTH	+	0.08219	0.033***
BODSIZE	-	-0.00170	0.749
BODIND	-	-0.03336	0.805
DUALITY	+	-0.02669	0.292
MGR	-	-0.00027	0.598
F-value	3.397		
Sig. F	0.000		
R ²	0.071		
Adjust R ²	0.050		

*** ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

กำหนดให้

SAQDA = ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจ
ของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส

ACMEET	=	จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน 1 ปี
ACTEN	=	ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ
ACEXP	=	ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ
SIZE	=	ขนาดกิจการ วัดค่าโดยใช้ Natural log ของสินทรัพย์รวม
DEBTA	=	ความเสี่ยงทางการเงิน
GROWTH	=	การเติบโตของรายได้
BODSIZE	=	จำนวนคณะกรรมการบริษัท ณ วันสิ้นปี
BODIND	=	สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ ณ วันสิ้นปี
DUALITY	=	ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน
MGR	=	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท

จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พบว่า ตัวแบบโดยรวมมีค่า P-value หรือ Sig. F อยู่ที่ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่า รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 10 ตัวแปร เมื่อพิจารณาที่ค่า Adjust R² ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.050 จะเห็นได้ว่าค่า Adjust R² ที่ได้นั้นมีค่าไม่สูงนัก อาจเป็นเพราะตัวแปรอิสระส่วนมากในตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้น ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรตาม และเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในต่างประเทศ พบว่า ค่า Adjust R² ที่ได้ก็มีค่าไม่สูงเช่นกัน (Xie et al., 2003; Bradbury et al., 2004 and Yang and Krishnan, 2005)

เมื่อทราบถึงผลการวิเคราะห์โดยรวมของตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาแล้ว ต่อไปนี้จะเป็นผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวต่อตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 ตัวแปรอธิบาย

4.2.1.1.1 จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.00015 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ บริษัทที่คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมกันบ่อยครั้งจะช่วยลดการจัดการกำไรให้น้อยลง แต่เนื่องจากค่า P-value เท่ากับ 0.973 แสดงว่าจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสในทางสถิติ

4.2.1.1.2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ

ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.0118 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ บริษัทที่คณะกรรมการตรวจสอบมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งยืนนาน ก็ยิ่งช่วยลดการจัดการกำไรให้น้อยลง เมื่อพิจารณาค่า P-value เท่ากับ 0.044 แสดงว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญ

4.2.1.1.3 ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

สิ่งที่คาดหวังคือ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ จะช่วยลดการจัดการกำไรได้ (มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม) เนื่องจากหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบคือ การสอบทานให้กิจการมีรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ถ้าสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ผลการทดสอบกลับพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.0089 และค่า P-value เท่ากับ 0.834 แสดงว่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสในทางสถิติ

4.2.1.2 ตัวแปรควบคุม

4.2.1.2.1 ขนาดกิจการ

ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.0895 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีแนวโน้มการจัดการกำไรน้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก เนื่องจากกิจการขนาดใหญ่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีกว่า เพราะกิจการขนาดใหญ่มีเงินทุนสูงกว่า และมีบุคลากรมากพอที่จะจัดสรรแบ่งหน้าที่การทำงานได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่า P-value เท่ากับ 0.000 แสดงว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญ

4.2.1.2.2 ความเสี่ยงทางการเงิน

ความเสี่ยงทางการเงิน (วัดโดยใช้อัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00281 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ ความเสี่ยงทางการเงินที่สูง ทำให้ผู้บริหารเกิดแรงจูงใจที่จะทำการจัดการกำไร แต่เนื่องจากค่า P-value เท่ากับ 0.959 แสดงว่า ความเสี่ยงทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

4.2.1.2.3 การเติบโตของรายได้

การเติบโตของรายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.0822 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ บริษัทที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงมีแนวโน้มที่จะทำการจัดการกำไร เนื่องจากบริษัทที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตสูง อาจเกิดจากการตกแต่งตัวเลขของฝ่ายบริหาร (Smith and Watts, 1992) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่า P-value เท่ากับ 0.033 แสดงว่า การเติบโตของรายได้มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญ

4.2.1.2.4 จำนวนคณะกรรมการบริษัท

จำนวนคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.0017 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ จำนวนคณะกรรมการบริษัทที่มากขึ้นจะช่วยลดการจัดการกำไรได้ เนื่องจากจำนวนกรรมการบริษัทจะสะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่

ให้บรรลุเป้าหมาย ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร แต่เนื่องจากค่า P-value เท่ากับ 0.749 แสดงว่า จำนวนคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

4.2.1.2.5 สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ

สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.0334 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ กรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระจะช่วยลดการจัดการกำไรได้ แต่เนื่องจากค่า P-value เท่ากับ 0.805 แสดงว่า สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

4.2.1.2.6 ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน

ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.0267 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง กล่าวคือ งานวิจัยในครั้งนี้ คาดหวังว่าบริษัทที่มีประธานกรรมการบริษัทเป็นคนเดียวกับประธานฝ่ายบริหารจะมีการจัดการกำไรที่สูง แต่ผลการทดสอบกลับพบความสัมพันธ์ในทิศทางที่ตรงกันข้ามกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่า P-value เท่ากับ 0.292 แสดงว่า ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกันไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

4.2.1.2.7 เพอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท

เพอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.0003 ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง คือ จำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้บริหาร ยังมีจำนวนมากเท่าไรก็จะยิ่งช่วยลดแรงจูงใจในการจัดการกำไรของผู้บริหาร แต่เนื่องจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.598 แสดงว่า เพอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

ตารางที่ 4.14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่	สมมติฐานการวิจัย	ทิศทางความสัมพันธ์		ผลการทดสอบสมมติฐาน
		ที่คาดไว้	ผลทดสอบ	
1	จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส	-	-	ปฏิเสธ H_1 (p-value > 0.05) ไม่มีความสัมพันธ์
2	ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส	-	-	ยอมรับ H_2 (p-value < 0.05) มีความสัมพันธ์
3	ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส	-	+	ปฏิเสธ H_3 (p-value > 0.05) ไม่มีความสัมพันธ์

4.2.2 การวิเคราะห์และประเมินในแง่ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis)

การวิเคราะห์และการประเมินในแง่ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) โดยการเปลี่ยนแปลงค่าตัวแปรในแบบจำลองหรือในสมการถดถอย เพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าผลลัพธ์ที่ได้จากตัวแบบจำลองมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ โดยตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงค่าคือ

ตารางที่ 4.15 ตัวแปรที่มีการเปลี่ยนแปลงในการประเมินในแง่การอ่อนไหว

ตัวแปรตามแบบจำลองเดิม	Sensitivity Analysis
ตัวแปรตาม	
ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส (SAQDA)	ค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี (AADA)

จากนั้นจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการประเมินผลเช่นเดียวกันกับสมการถดถอยเชิงพหุเดิม ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ ตามสมการถดถอย ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี

$$\begin{aligned} \text{AADA} = & \beta_0 + \beta_1(\text{ACMEET}) + \beta_2(\text{ACTEN}) + \beta_3(\text{ACEXP}) + \beta_4(\text{SIZE}) \\ & + \beta_5(\text{DEBTA}) + \beta_6(\text{GROWTH}) + \beta_7(\text{BODSIZE}) + \beta_8(\text{BODIND}) \\ & + \beta_9(\text{DUALITY}) + \beta_{10}(\text{MGR}) + \varepsilon \end{aligned}$$

Variables	Expected Sign	Coefficients (β)	P-value
Intercept	None	0.16306	0.025***
Audit committee variables			
ACMEET	-	-0.00053	0.741
ACTEN	-	-0.00697	0.002***
ACEXP	-	0.01930	0.231
Control variables			
SIZE	-	-0.00281	0.744
DEBTA	+	-0.01529	0.465
GROWTH	+	0.04874	0.001***
BODSIZE	-	-0.00336	0.094
BODIND	-	0.01040	0.839
DUALITY	+	0.00781	0.415
MGR	-	-0.00010	0.602
F-value	3.205		
Sig. F	0.001		
R ²	0.067		
Adjust R ²	0.046		

*** ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.007 และค่า P-value เท่ากับ 0.002 ส่วนตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร มีเพียงตัวแปรเดียวคือ การเติบโตของรายได้ โดยมีความความสัมพันธ์ในทิศทาง

ตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรที่คำนวณจากงบการเงินประจำปีอย่างมีนัยสำคัญ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.0487 และค่า P-value เท่ากับ 0.001

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีผลการทดสอบไม่แตกต่างจากสมการถดถอยเชิงพหุเดิมที่ใช้ ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส (SAQDA) เป็นตัวแปรตาม จึงสามารถสรุปได้ว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรทั้งในงบไตรมาสและในงบปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้เพื่ออธิบายถึงอิทธิพลของคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีต่อการจัดการกำไรในงบไตรมาส ว่ามีความสัมพันธ์อย่างไร ในทิศทางใด

คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

สำหรับรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่อยู่ในช่วงปี 2548-2549 กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นบริษัทที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครบถ้วน และมีรอบระยะเวลาบัญชี เริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 457 บริษัท (ร้อยละ 56 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด)

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรม Statistical Package for the Social Science Version 13.0 (SPSS for Windows 13.0) เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเทคนิคทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้เพื่อใช้อธิบายผลการวิจัยในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของกลุ่มตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ในการอธิบายผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การจัดการกำไรในงบไตรมาส จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาสโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 0.36 และเมื่อพิจารณาในแต่ละไตรมาสพบว่าค่าผลรวม (Sum) ของการจัดการกำไร ในไตรมาสที่ 3 และ 4 สูงกว่าไตรมาสอื่น แสดงให้เห็นว่าไตรมาสดังกล่าวมีการจัดการกำไรที่มากกว่าไตรมาสที่ 1 และ 2 เนื่องจากไตรมาสที่ 3 และ 4 เป็นช่วงระยะเวลาที่ผ่านพ้นครึ่งแรกของปีไปแล้ว ซึ่งสามารถคาดการณ์ผลประกอบการของทั้งปีได้ ดังนั้นหากผู้บริหารต้องการที่จะตกแต่งตัวเลขในงบการเงินให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ ก็จะปรับตัวเลขในไตรมาสที่ 3 และ 4

จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งในการประชุม 4 ครั้งต่อปี สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ตามแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้กำหนดข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถทราบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี การควบคุมและเรื่องราวต่างๆ อยู่เสมอ

ดังนั้นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าว เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทตนได้ชื่อว่าเป็นคณะกรรมการตรวจสอบที่ดี โดยถือเอาจำนวนครั้งในการประชุมที่แนวปฏิบัติระบุว่า “อย่างน้อย” นำมาเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติจริง

ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบอยู่ระหว่าง 1-6 ปี จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบจะมีความหลากหลายของจำนวนปี ซึ่งแตกต่างไปจากจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ สาเหตุที่บริษัทจดทะเบียนฯ มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบที่หลากหลาย เนื่องจาก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมิได้มีการระบุจำนวนที่แน่ชัดในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ อีกทั้งระยะเวลาการดำรงตำแหน่งดังกล่าว จะถูกกำหนดโดยนโยบายของแต่ละบริษัท แต่อย่างไรก็ตาม

ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบอาจถูกเปลี่ยนแปลงโดยปัจจัยอื่น เช่น การถึงแก่กรรมของกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น

ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินจำนวน 1 คน สืบเนื่องจากแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบได้ระบุไว้ว่า “กรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนควรมีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน และมีความรู้ต่อเนื่องเกี่ยวกับเหตุที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของการรายงานทางการเงิน ซึ่งจะมีผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบที่ได้รับมอบหมายคือสอบทานการรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพที่ดีที่สุด” ดังนั้นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงปฏิบัติตามข้อแนะนำดังกล่าวอย่างเคร่งครัด เช่นเดียวกับในกรณีของจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ กล่าวคือ คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนฯ ส่วนใหญ่จะมีกรรมการที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินจำนวน 1 คนตามข้อแนะนำของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขนาดกิจการ โดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนฯ มีสินทรัพย์รวมอยู่ที่ 14,000 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาถึงกิจการที่มีขนาดเล็กที่สุด เปรียบเทียบกับกิจการที่มีขนาดใหญ่ที่สุด จะพบว่ามีความแตกต่างกันถึง 7 แสนล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าค่าเฉลี่ยของขนาดกิจการถึง 50 เท่า

ความเสี่ยงทางการเงิน โดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนฯ มีอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมเท่ากับ 0.44 เท่า ซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงในอัตราที่ไม่สูง แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนฯ โดยเฉลี่ยมีการลงทุนในสินทรัพย์จากแหล่งเงินทุนอื่นโดยมิได้มาจากการกู้ยืมเพียงอย่างเดียว ทำให้บริษัทมีความเสี่ยงทางการเงินในระดับต่ำ

การเติบโตของรายได้ บริษัทจดทะเบียนฯ ส่วนใหญ่มีการเจริญเติบโตจากปีก่อนพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการเติบโตของรายได้ซึ่งมีค่าอยู่ที่ 0.12 เท่า แต่ทั้งนี้ยังมีบริษัทจำนวนร้อยละ 24.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ที่มีค่าการเติบโตของรายได้ติดลบ แสดงให้เห็นว่ามีบริษัทจดทะเบียนฯ กว่า 1 ใน 4 ที่ยอดขายน้อยกว่าปีก่อน

จำนวนคณะกรรมการบริษัท โดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนฯ จะมีจำนวนกรรมการบริษัทเท่ากับ 11 คน แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคณะกรรมการบริษัทสูงสุดเปรียบเทียบกับจำนวนคณะกรรมการบริษัทต่ำสุด พบว่า มีความแตกต่างกันถึง 19 คน ซึ่งค่าแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากขนาดของบริษัทที่แตกต่างกัน ย่อมมีจำนวนคณะกรรมการบริษัทแตกต่างกัน เพื่อให้คณะกรรมการบริษัทสามารถตรวจสอบและกำกับดูแลกิจการได้อย่างทั่วถึง

สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ บริษัทจดทะเบียนฯ โดยเฉลี่ยมีสัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระอยู่ที่ร้อยละ 35 แสดงให้เห็นว่าในคณะกรรมการบริษัท 1 ชุดจะมีกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระอยู่เกือบครึ่งหนึ่ง ซึ่งการที่มีกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระในสัดส่วนที่สูง ก็จะช่วยเพิ่มความสามารถในการดูแลตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Beasley, 1996 และ Klein, 2002)

ประธานกรรมการบริษัทและประธานฝ่ายบริหารเป็นคนเดียวกัน บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีประธานกรรมการบริษัทเป็นคนละคนกับประธานฝ่ายบริหาร ซึ่งถือเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับการกำกับดูแลกิจการ เนื่องจากกรรมการบริษัทมีหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร หากประธานกรรมการบริษัทเป็นบุคคลคนเดียวกับประธานฝ่ายบริหาร ก็จะทำให้ผู้บริหารมีอำนาจเหนือคณะกรรมการบริษัท และสามารถทำการจัดการกำไรได้โดยง่าย

เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท โดยเฉลี่ยผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนฯ จะถือหุ้นอยู่ที่ร้อยละ 20 และถือหุ้นสูงสุดเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์เลยทีเดียว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนฯ ในประเทศไทยยังคงมีการบริหารงานในลักษณะของครอบครัวอยู่ เนื่องจากผู้บริหารถือหุ้นในสัดส่วนที่สูง กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารเสียเอง

5.1.2 การวิเคราะห์ผลการประมาณการสมการถดถอย

จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่า ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส หรือ การจัดการกำไรในงบไตรมาส มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งหมายความว่า การจัดการกำไรในงบไตรมาสจะลดน้อยลง หากคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนดำรงตำแหน่งนานขึ้น ดังนั้นผล

การทดสอบจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนครั้งในการประชุมและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ทั้งจำนวนครั้งในการประชุมและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรในงบไตรมาส จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 และ 3

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส คือ ขนาดกิจการ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และการเติบโตของรายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งตัวแปรควบคุมข้างต้นมีทิศทางความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในงบไตรมาสเป็นไปตามที่คาดหวัง

ในส่วนของกรวิเคราะห์และการประเมินในแง่ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ผู้วิจัยได้เปลี่ยนจากการใช้ “ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส” ในการวัดค่าการจัดการกำไรในงบไตรมาส เป็น “ค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารที่คำนวณจากงบการเงินประจำปี” แทน ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าผลลัพธ์ที่ได้จากตัวแบบจำลองมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารที่คำนวณจากงบการเงินประจำปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบสอดคล้องกับการทดสอบโดยใช้ตัวแบบจำลองเดิม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนมีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นที่มุ่งเน้นในการศึกษาตามสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ และจากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบในงานวิจัยนี้ได้แก่ จำนวนครั้งในการประชุมของ คณะกรรมการตรวจสอบ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ และ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผลการทดสอบ พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทาง ตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส เนื่องจากระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของ คณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงประสพการณ์การทำงาน โดยถ้าคณะกรรมการ ตรวจสอบดำรงตำแหน่งอยู่นานเท่าไร ก็จะมียิ่งมีความรู้ความเข้าใจในระบบการปฏิบัติงาน สามารถเข้าใจในเรื่องที่มีความซับซ้อนของกิจการมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้กรรมการตรวจสอบ ดังกล่าว สามารถกำหนดกระบวนการตรวจสอบเรื่องที่มีความซับซ้อนเหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น ใน ท้ายที่สุดก็จะส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Pfeffer, 1983; Kosnik, 1990; Hermalin & Weisbach, 1991) จนทำให้การจัดการกำไรในงบไตรมาสลดน้อยลง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบจะ สามารถยับยั้งการจัดการกำไรในงบไตรมาสได้ แต่ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็ควรมี การกำหนดวาระกรรมการตรวจสอบไว้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้มีการเปิดรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในคณะกรรมการตรวจสอบจากการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบรายใหม่ ๆ อีกทั้งหาก กรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งหลายวาระติดต่อกันนานเกินไป กรรมการตรวจสอบท่านนั้นอาจ ขาดความเป็นกลาง เนื่องจาก ตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของพฤติกรรมมนุษย์ จะมีอิทธิพลของ สิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นตัวผลักดันการกระทำใด ๆ ของบุคคลด้วย (Bronfenbrenner, 1979) ดังนั้น หากกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งอยู่นานเกินความเหมาะสม ความคิดเห็นของกรรมการท่าน นั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปคล้อยตามฝ่ายบริหาร จนทำให้กรรมการตรวจสอบขาดความเป็นกลาง ซึ่ง ถือเป็นการขาดคุณสมบัติสำคัญที่ไม่สามารถยอมรับได้ของคณะกรรมการตรวจสอบ

สำหรับจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบและความรู้ความชำนาญ ทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบนั้น ไม่พบความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร ในงบไตรมาส ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Xie et al. (2003) และ Bedard et al. (2004) จึงต้อง ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 และ 3 ตามลำดับ สาเหตุที่คุณสมบัติทั้ง 2 ด้านดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์ กับการจัดการกำไรในงบไตรมาส เนื่องจาก ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานั้นมีความแตกต่างกันไม่มาก นัก กล่าวคือ ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 5.1.1 ว่าบริษัทส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีของ คณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งนี้เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทตนได้ชื่อว่าเป็น คณะกรรมการตรวจสอบที่ดี ดังนั้นการศึกษานี้จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการ

ประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบและควบคุมความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส

5.3 ประโยชน์ของงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการจัดการกำไรในงบไตรมาส อาจเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเฉพาะการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบให้เหมาะสม เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความเข้าใจในระบบการปฏิบัติงานของกิจการ จนส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. บริษัทจดทะเบียน

บริษัทจดทะเบียนสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดและปรับปรุงคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพขึ้น ตลอดจนทำให้บริษัทจดทะเบียนเห็นความสำคัญของการเปิดเผยสารสนเทศเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวอาจใช้ในการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน

3. นักลงทุน นักวิเคราะห์ และผู้ใช้งบการเงินทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบสามารถลดการจัดการกำไรในงบไตรมาสได้ ดังนั้นนักลงทุน นักวิเคราะห์ และผู้ใช้งบการเงินทั่วไปสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจในการประเมินความน่าเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน

5.4 ข้อจำกัดในการศึกษา

ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส เป็นการแทนค่าการจัดการกำไรในงบไตรมาส โดยใช้ตัวแบบ Modified Jones (1991) ผู้วิจัยต้องทำให้รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในแต่ละไตรมาสอยู่ในรูปของค่าสัมบูรณ์ เพื่อเป็นการป้องกันการหักกลบกัน (Offset) เนื่องจากค่าของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร แต่ละไตรมาสมีทั้งค่าบวก (+) และค่าลบ (-) ดังนั้น การวิจัยนี้จึงไม่สามารถศึกษาโดยคำนึงถึงทิศทางของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารได้

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส สำหรับตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคือ คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ 3 ด้าน ได้แก่ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ในส่วนของงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีต่อการจัดการกำไรในงบไตรมาส ซึ่งการจัดการกำไรดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของรายงานทางการเงิน ดังนั้นสำหรับผู้วิจัยที่สนใจศึกษาต่อไปในอนาคตอาจเปลี่ยนเป็นการศึกษาถึงคุณภาพของงานตรวจสอบภายในแทน กล่าวคือ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพของงานตรวจสอบภายใน เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานตรวจสอบภายในของบริษัท ดังนั้น บริษัทที่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่ถือว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล งานตรวจสอบภายในก็ควรมีคุณภาพตามไปด้วย ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในกระบวนการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่ใช้ในการศึกษานั้น ผู้วิจัยนำมาจากกรอบทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่พบว่าสามารถยับยั้งการจัดการกำไรได้ ดังนั้นงานวิจัยที่อาจศึกษาต่อไปในอนาคตอาจศึกษาคุณสมบัติที่มีองค์ประกอบเปลี่ยนแปลงไป เมื่อ

หน่วยงานกำกับดูแลหรือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยออกข้อบังคับใหม่ที่กระทบต่อคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียน จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตอย่างน้อย 1 คน โดยผู้วิจัยที่สนใจศึกษาต่อในอนาคตอาจนำข้อบังคับใหม่นี้มาศึกษาความสัมพันธ์ว่า คุณสมบัติที่ถูกบัญญัติใหม่สามารถลดการจัดการกำไรได้หรือไม่ เมื่อเทียบกับการจัดการกำไรในช่วงเวลาก่อนการออกข้อบังคับดังกล่าว



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, 2546.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- เจริญ เจษฎาวัดย์. กระบวนการกำกับกิจการที่ดีเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
พอดี, 2543.
- ณรงค์ ภาณุเดชทิพย์. ผลกระทบจากการประกาศผลการดำเนินงานรายไตรมาสต่อราคา
หลักทรัพย์กรณีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. คู่มือบริษัทจดทะเบียน. 2548.
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. แนวทางการจัดตั้งและปฏิบัติงานสำหรับคณะกรรมการ
ตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ. 2542.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. แนวปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์, 2542.
- ทรงเดช ประดิษฐ์สมานนท์. ความจำเป็นของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) และ
ข้อควรปฏิบัติ. วารสารนักบัญชี (สิงหาคม-พฤศจิกายน 2540): 22-38.
- ปรีชา มาตรา. การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อน
และหลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- เพ็ญประภา ฉิมสร. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับระดับการ
เปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2548.
- ศนิพร จันทราสถาพร. ปัจจัยเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับความมี
ประสิทธิผลในการกำกับดูแลกิจการ: มุมมองของผู้ตรวจสอบภายใน. วิทยานิพนธ์
ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 12.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

วรรณวิภา อรุณจิต. ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการกับ

การจัดทรรกำไร: กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. คุณรู้จัก Creative Accounting และ คุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?

กรุงเทพมหานคร: ไอโอนิคอินเตอร์เทรด รีซอสเซส, 2543.

แหว่วัน ปรางค์ธวัช. การจัดการกำไรและผลตอบแทนของการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน : การศึกษา

จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
ธนาคารและการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สมบุญรณ์ สาระพัทธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายงาน

ของผู้สอบบัญชี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะ

พาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2547.

สุดารัตน์ ตราหยก. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแลของบริษัทที่ออกหุ้น

เพิ่มทุน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และ

การบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สุวิมล กุลาเลิศ. คู่มือปฏิบัติสำหรับผู้ตรวจสอบภายในและกรรมการตรวจสอบเพื่อการกำกับ

ดูแลที่ดี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2549.

ภาษาอังกฤษ

Abbott, L. J.; Parker, S. and Peters, G. F. Audit Committee Characteristics and

Restatements. Auditing: A Journal of Practice & Theory 23,1 (2004): 69-87.

Australian Accounting Research Foundation, Institute of Internal Auditors – Australia and

Australian Institute of Company. Audit Committees: Best Practice Guide, 1997.

Beasley, M. S.; Carcello, J. V.; Hermanson, D. R.; and Lapides, P. D. Fraudulent

Financial Reporting: Consideration of Industry Traits and Corporate Governance
Mechanisms. Accounting Horizons 75 (December 2000): 441-454.

Bedard, J.; Chtourou, S. M.; and Courteau, L. The Effect of Audit Committee Expertise,

Independence and Activity on Aggressive Earnings Management. Auditing : A
Journal of Practice & Theory 23 (2004): 13-35.

- Belkaoui, A. R. Accounting Theory. Fifth edition. London: Thomson Learning, 2004.
- Bradbury, M. E.; Mak, Y. T.; and Tan, S. M. Board Characteristics, Audit Committee Characteristics and Abnormal Accruals. Working Paper Series (2004)
- Bronfenbrenner, Uri. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. MA: Harvard University Press, 1979.
- Burgstahler, D. & Dichev, I. Earnings management to avoid earnings decreases and losses. Journal of Accounting and Economics 24(1997): 99–126.
- Carcello, J. V. and Neal, T. L. Audit Committee Composition and Auditor Reporting. The Accounting Review 75,4 (2000): 453-467.
- Dechow, P. M.; Sloan, R. G.; and Sweeney, A. P. Causes and Consequences of Earnings Manipulation: An Analysis of Firms Subject to Enforcement Actions by the SEC. Contemporary Accounting Research 13, 1(1996): 1-36.
- Dechow, P. M.; Sloan, R. G.; and Sweeney, A. P. Detecting Earnings Management. The Accounting Review 70, 2 (April 1995): 193-225.
- Felix, W.; Gramling A. A. and Maletta M. J. The Contribution of Internal Audit as a Determinant of External Audit Fees and Factors Influencing This Contribution. Journal of Accounting Research 39,3 (2001): 513-534.
- Francis, J. R. What do we know about audit quality? British Accounting Review 36 (2004): 345–368.
- Francis, J. R. and Wang, D. Impact of the SEC's Public Fee Disclosure Requirement on Subsequent Period Fees and implications for market efficiency. Auditing: A Journal of Practice & Theory Supplement (2005): 145-160.
- Hermalin, B. E. & Weisbach, M. S. The effects of board composition and direct incentives on firm performance. Financial Management 20 (1991): 101–112.
- Hymowitz, C. Serving on a Board Now Means Less Talk, More Accountability. The Wall Street Journal (2002).
- Jeter, D. C. & Shivakumar, L. Cross-sectional estimation of abnormal accruals using quarterly and annual data: effectiveness in detecting event-specific earnings management. Accounting & Business Research 29 (1999): 299–319.

- Jones, C. P. & Bublitz, B. Market reactions to the information content of earnings over alternative quarters. Journal of Accounting, Auditing and Finance 5 (1990): 549–566.
- Jones, J. J. Earnings Management during Import Relief Investigations. Journal of Accounting Research 29 (Autumn 1991): 193-228.
- Klein, A. Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management. Journal of Accounting and Economics 33 (2002): 375-400.
- Kosnik, R. D. Effects of board demography and directors' incentives on corporate greenmail decisions. Academy of Management Journal 33 (1990): 129–150.
- Levitt, A. The Numbers Game. The CPA Journal 68 (1998): 14-19.
- Luvín, J.S. Enron Audit Panel Is Scrutinized for Its Cozy Ties with the Firm. The Wall Street Journal (2002).
- Pfeffer, J. Organizational demography. Research in Organizational Behavior 5 (1983): 299–357.
- Raghunandan, K., Read, W. J., and Rama, D. V. Audit Committee Composition, “Gray Directors,” and Interaction with Internal Auditing. Accounting Horizons 15 (June 2001): 105-118.
- Song, J. and Windram, B. Benchmarking Audit Committee Effectiveness in Financial Reporting. International Journal of Auditing 8 (2004): 195–205.
- Warfield, T. D.; Wild, J. J.; and Wild, K. L. Managerial Ownership, Accounting Choices, and Informativeness of Earnings. Journal of Accounting and Economics 20 (1995): 61-91.
- Xie, B.; Davidaon, W. N.; and DaDalt, P. J. Earnings Management and Corporate Governance: The Role of Board and the Audit Committee. Journal of Corporate Finance 9, 3 (2003): 295-316.
- Yang, J. S. and Krishnan J. Audit Committees and Quarterly Earnings Management. International Journal of Auditing 9 (2005): 201-219.
- Yoon, S. S. and G. Miller. Earnings management of seasoned equity offering firms in Korea. International Journal of Accounting 37 (2002): 57-78.



ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส ตามแนวคิดกระแสเงินสด (Cash Flow Approach)

ตารางที่ ก.1 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส ตามแนวคิดกระแสเงินสด

$$\begin{aligned} \text{SAQDA}^{(1)} = & \beta_0 + \beta_1(\text{ACMEET}) + \beta_2(\text{ACTEN}) + \beta_3(\text{ACEXP}) + \beta_4(\text{SIZE}) \\ & + \beta_5(\text{DEBTA}) + \beta_6(\text{GROWTH}) + \beta_7(\text{BODSIZE}) + \beta_8(\text{BODIND}) \\ & + \beta_9(\text{DUALITY}) + \beta_{10}(\text{MGR}) + \varepsilon \end{aligned}$$

Variables	Expected Sign	Coefficients (β)	P-value
Intercept	None	0.72859	0.000***
Audit committee variables			
ACMEET	-	0.00058	0.777
ACTEN	-	-0.00022	0.939
ACEXP	-	0.01087	0.598
Control variables			
SIZE	-	-0.05650	0.000***
DEBTA	+	0.10023	0.000***
GROWTH	+	0.04294	0.022***
BODSIZE	-	-0.00205	0.425
BODIND	-	-0.05369	0.413
DUALITY	+	0.01356	0.269
MGR	-	-0.00008	0.751
F-value	5.403		
Sig. F	0.000		
R ²	0.108		
Adjust R ²	0.088		

(1) ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาสตามแนวคิด Cash Flow Approach

*** ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส กรณีวัดการจัดการกำไรงบไตรมาสโดยใช้ค่ายกกำลัง

เนื่องจากค่าของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร แต่ไตรมาสมีทั้งค่าบวก (+) และค่าลบ (-) เพื่อเป็นการป้องกันการหักกลบกัน (Offset) สามารถใช้ค่าสัมบูรณ์ของแต่ละไตรมาสตามที่ถูกวิจัยใช้ในการทดสอบ หรืออาจใช้ค่ายกกำลังของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อจัดการหักกลบกันดังกล่าว ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ ก.2



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ก.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาส กรณีวัดการจัดการกำไรในงบไตรมาสโดยใช้ค่ายกกำลัง

$$\begin{aligned} \text{SSQDA} = & \beta_0 + \beta_1(\text{ACMEET}) + \beta_2(\text{ACTEN}) + \beta_3(\text{ACEXP}) + \beta_4(\text{SIZE}) \\ & + \beta_5(\text{DEBTA}) + \beta_6(\text{GROWTH}) + \beta_7(\text{BODSIZE}) + \beta_8(\text{BODIND}) \\ & + \beta_9(\text{DUALITY}) + \beta_{10}(\text{MGR}) + \varepsilon \end{aligned}$$

Variables	Expected Sign	Coefficients (β)	P-value
Intercept	None	0.51174	0.03307
Audit committee variables			
ACMEET	-	-0.00029	0.95709
ACTEN	-	-0.01156	0.11472
ACEXP	-	-0.02615	0.62320
Control variables			
SIZE	-	-0.02572	0.36649
DEBTA	+	-0.05697	0.41048
GROWTH	+	0.02148	0.65584
BODSIZE	-	-0.00353	0.59529
BODIND	-	-0.09978	0.55876
DUALITY	+	-0.03053	0.33497
MGR	-	-0.00055	0.39354
F-value	0.851		
Sig. F	0.580		
R ²	0.019		
Adjust R ²	-0.003		

ภาคผนวก ข

การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

การที่ผู้วิเคราะห์สามารถที่จะนำสมการ $\hat{Y} = a + bx$ ไปประยุกต์ทั้งใช้ด้านการแสดงระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y หรือพยากรณ์ค่า Y เมื่อกำหนดค่า X ผู้ใช้จะต้องมีความมั่นใจในความถูกต้องของสมการ $\hat{Y} = a + bx$ โดยจะต้องตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ซึ่งมี 5 ข้อดังนี้

- 1) ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติ
- 2) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e) = 0$
- 3) ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e) = \sigma_e^2$
- 4) e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$
- 5) ตัวแปรอิสระ X_i และ X_j ต้องเป็นอิสระต่อกัน

1. ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติ

การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov Test เป็นการเปรียบเทียบค่าฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของข้อมูลตัวอย่างกับค่าฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของข้อมูลภายใต้สมมติฐานว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ถ้าค่าความแตกต่างต่ำแสดงว่าการแจกแจงเป็นแบบปกติ โดยมีสมมติฐานการทดสอบ คือ

H_0 : ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ

H_1 : ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ

ผลการวิเคราะห์การแจกแจงปกติของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่สนใจศึกษาโดยใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test ได้เสนอไว้ในตารางที่ ข.1

ตารางที่ ข.1 สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test

Kolmogorov-Smirnov		
Statistic	df	Sig.
0.134	457	0.000

การวิเคราะห์เชิงสถิติพิจารณาได้จากค่า P-value ถ้าค่า P-value มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะยอมรับสมมติฐานนี้ แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ (ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ) จากตารางที่ ข.1 พบว่า ค่า P-value มีค่าต่ำกว่า 0.05 แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหน่วยตัวอย่างในการวิจัยมีมากกว่า 30 ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติมีการแจกแจงปกติ

2. ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e) = 0$

ในการประมาณค่า β_0 และ β_1 ด้วย a และ b ตามลำดับนั้น มีเป้าหมายเพื่อให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ด้วย มีค่าต่ำสุด โดยใช้วิธีที่เรียกว่า วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) ซึ่งเป็ยวิธีที่ทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด นั่นคือ ทำให้

$$\sum e_i = 0 \text{ เนื่องจากค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน} = E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$$

ดังนั้น เงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอ

3. ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e) = \sigma_e^2$

การวิเคราะห์เชิงสถิติว่าค่าความแปรปรวนของประชากรทั้ง 2 กลุ่มเท่ากันหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ Levene's Test ซึ่งการศึกษานี้ได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มตามปีที่ใช้ในการศึกษา คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2549 ถือเป็นทดสอบตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระบุว่า ค่าแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน คือ σ_e^2 ซึ่งต้องคงที่ทุกค่าของ X โดยมีสมมติฐานการทดสอบ คือ

H_0 : ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากัน

H_1 : ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนอย่างน้อย 1 ค่าที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรที่สนใจศึกษา โดยใช้สถิติ Levene's Test นำเสนอไว้ในตารางที่ ข.2

ตารางที่ ข.2 สถิติ Levene's Test

Levene Statistic	Sig.
0.134	0.062

การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนพิจารณาได้จากสถิติ Levene's Test หรือ ค่า P-value ถ้าค่า P-value มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะยอมรับสมมติฐานนี้ แสดงว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนทั้ง 2 กลุ่มตามปีที่ใช้ในการศึกษาคงที่

จากตารางที่ ข.2 พบว่า ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนได้ค่า P-value เท่ากับ 0.062 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีไม่แตกต่างกัน จึงถือได้ว่าค่าแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่

4. e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance (e_i, e_j) = 0

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระกันหรือไม่ จะใช้สถิติทดสอบ Durbin – Watson โดยพิจารณาค่า Durbin – Watson โดยถ้าค่า Durbin – Watson มีค่าใกล้ 2 คือ มีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสรุปว่า e_i และ e_j อิสระกัน

ผลการวิเคราะห์ความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อนจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาพบว่า มีค่า Durbin – Watson เท่ากับ 2.165 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในช่วง 1.5 - 2.5 จึงสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระ X_i และ X_j ต้องเป็นอิสระต่อกัน

การตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่ สามารถตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation หรือการใช้สถิติทดสอบ Tolerance และสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) เป็นต้น การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) หากตัวแปรคู่ใดมีค่าสมบูรณ์ของ r เข้าใกล้ 1.00 หรือมากกว่า 0.70 แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมี

ความสัมพันธ์กันมากและอาจก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) การเกิดปัญหาดังกล่าวจะทำให้

- ผลการทดสอบ F และ t ขัดแย้งกัน
- ทำให้สัมประสิทธิ์ความถดถอยเปลี่ยนไปเมื่อมีตัวแปรอิสระในสมการเพิ่มขึ้น
- ทำให้สัมประสิทธิ์ความถดถอยมีเครื่องหมายตรงข้ามกับที่ควรจะเป็น

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation สำหรับการศึกษาค้างนี้สรุปได้ตามตารางที่ ข.3



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ข.3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเชิงปริมาณ (n = 457)

	SAQDA	ACMEET	ACEXP	ACTEN	SIZE	DEBTA	GROWTH	DUALITY	BRDSIZE	BRDIND	
SAQDA	1.000										
ACMEET	-0.057	1.000									
ACEXP	0.014	0.046	1.000								
ACTEN	-0.111	-0.091	-0.087	1.000							
SIZE	-0.218	0.304	0.043	0.055	1.000						
DEBTA	-0.046	0.082	-0.094	0.034	0.275	1.000					
GROWTH	0.079	0.019	0.031	-0.018	0.113	0.184	1.000				
DUALITY	-0.042	-0.069	-0.082	0.058	-0.068	0.056	-0.053	1.000			
BRDSIZE	-0.072	0.146	0.018	0.075	0.280	-0.056	0.013	-0.164	1.000		
BRDIND	-0.016	-0.067	0.071	-0.076	0.118	0.133	0.060	-0.006	-0.446	1.000	
MGR	-0.061	0.095	-0.009	-0.033	0.191	-0.042	0.018	-0.020	0.054	-0.011	1.000

กำหนดให้

SAQDA = ผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร 4 ไตรมาส

ACMEET = จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน 1 ปี

ACEXP = ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

ACTEN = ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ

SIZE = ขนาดกิจการ วัดค่าโดยใช้ Natural log ของสินทรัพย์รวม

DEBTA = ความเสี่ยงทางการเงิน

GROWTH = การเติบโตของรายได้

BRDSIZE = จำนวนคณะกรรมการบริษัท ณ วันสิ้นปี

BRDIND = สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ ณ วันสิ้นปี

DUALITY = ประธานกรรมการบริษัทและผู้บริหารเป็นคนเดียวกัน

MGR = เพอร์เซ็นต์การถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารของบริษัท

จากตารางที่ ข.3 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร โดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มากกว่า 0.70 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำมาใช้ในการศึกษามีความเป็นอิสระต่อกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว โดยใช้สถิติ Tolerance และสถิติ Variance Inflation Factors กล่าวคือ หากสถิติ Tolerance มีค่าต่ำหรือมีค่าใกล้ศูนย์ และสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) มีค่ามากกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวใดตัวหนึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่เหลือมาก ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) อันเป็นการขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ตารางที่ ข.4 ค่า Variance Inflation Factors และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	Tolerance	VIF
ACMEET	0.879	1.138
ACEXP	0.965	1.036
ACTEN	0.962	1.039
SIZE	0.688	1.453
DEBTA	0.856	1.169
GROWTH	0.955	1.047
DUALITY	0.950	1.053
BRDSIZE	0.660	1.514
BRDIND	0.716	1.398
MGR	0.948	1.054

จากตารางที่ ข.4 พบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าต่ำ แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำมาใช้ในการศึกษามีความเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Pearson Correlation

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววิวรรรยา ฐปสมุทร์ เกิดเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2526 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี เกียรตินิยมอันดับ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขต พณิชยการพระนคร ปีการศึกษา 2547 จากนั้นเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย